

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

тема:

**ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО «ТЕКСТИЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ» В ТЕХНІЦІ
ВИШИВКИ НА СІТЦІ**

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Спеціалізація «Художній текстиль»

Освітня програма «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво»

КвРДМ.022066.22.01.ПЗ

Виконала студентка 3 курсу

групи ДМ-3с-22-1

Керівник: канд. пед. наук, доц.

Нормоконтролер

До захисту допускаю:

В. о. завідувача кафедри технологічної
та професійної освіти і декоративного
мистецтва

Марія БЕРЯНИЧ

Олена САМБОРСЬКА

Оксана ПЯСТУК

Олена САМБОРСЬКА

« 11 » серпня 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний
 Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Галузь знань 02 Культура і мистецтво
 Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
 Освітня програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво
 Спеціалізація Художній текстиль

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри ТРОІДМ
Олена САМБОРСЬКА
04 квітня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

- Беряжко Марія Олегівна
 Прізвище, ім'я, по-батькові студента
1. Тема роботи Декоративне панно „Текстильні перспективи“ у техніці вишивки на ситі
 керівник роботи Самборська О.В., канд. пед. наук
 Прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання
- Затверджено наказом ректора університету від 07 лютого 2025 р. № 23
2. Строк подання студентом роботи на кафедру 17.06-18.06.2025р.
3. Вихідні дані до роботи декоративне панно, техника „вишивки на ситі“
орнаментальні мотиви Василія Кричевського
4. Зміст пояснювальної записки Вступ. Програма та көветерство в декоративній вишивці 1.1 Зародок проф. куд. вишивки. 1.2 Куд.-технічні особливості викон. творів у техн. вишив. на ситі. 2 Куд.-комет. та техно.-матеріал. осов. вишив. декор. панно „Текст. перспек.“ у техн. вишив. на ситі. 2.1 Зміст та куд.-архит. оформит. теми. 2.2 Хронолог. матеріал та кольор. вибрат. 2.3 Технолігічна послідовність виготовлення декоративного панно. 2.4 Технолігічна хімія та көветерство декор. панно. 2.5 Висновки. Перелік джерел посилань. Додатки
5. Творча робота Декоративне панно „Текстильні перспективи“
 Назва художнього твору (виробу)

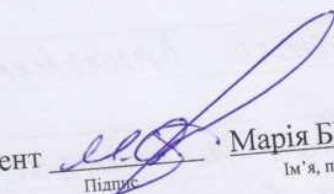
6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Антиплагіат	Гермієнко Т.Т.		
Нормоконтроль	Лястук О.В.		

7. Дата видачі завдання 04.04.2025р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітки
1	Вступ	28.04-02.05.2025р	виконав
2	1 розділ	03.05-16.05.2025р	виконав
3	2 розділ	19.05-26.05.2025р	виконав
4	Висновки, перелік посилань	27.05-28.05.2025р	виконав
5	Попередній захист	29.05-30.05.2025р	виконав
6	Перевірка на плагіат	02.06-04.06.2025р	виконав
7	Нормоконтроль	05.06-10.06.2025р	виконав
8	Рецензування	13.06-16.06.2025р	виконав
9	Захист	19.06-20.06.2025р	виконав

Студент Марія БЕРЯНИЧ
 Підпис Ім'я, прізвище

Керівник Олена САМ
 Підпис Ім'я, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема кваліфікаційної роботи: Декоративне панно «Текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці

Автор: студентка групи ДМ-3с-22-1 Марія БЕРЯНИЧ

Керівник: канд. пед. наук, доц. Олена САМБОРСЬКА

Обсяг пояснювальної записки: 76 с.; обсяг додатків: 15 с.

Ключові слова: декоративне панно, сучасне текстильне мистецтво, вишивка на сітці, Василь Кричевський, український модернізм.

Кваліфікаційна робота виконана з урахуванням особливостей обраної техніки вишивки на сітці та використаних матеріалів. Текстова частина складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі досліджено історію розвитку української вишивки, а також проаналізовано художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці вишивки на сітці.

У другому розділі обґрунтовано тему декоративного панно «Текстильні перспективи», розкрито його ідею та художньо-образне рішення. Схарактеризовано використані матеріали та інструменти, а також проведено калькуляцію витрат на виготовлення декоративного панно. Описано технологічну послідовність виготовлення художнього твору та виконано його у матеріалі. Здійснено аналіз композиційної побудови твору та надано йому естетичну оцінку.

У висновках узагальнено художньо-композиційні та технологічно-матеріалознавчі особливості створення декоративного панно у техніці вишивки на сітці. Підбито підсумки щодо досягнення поставленої мети та виконання дослідницьких завдань. Текстова частина роботи доповнена ілюстративними матеріалами, які винесено в додатки.

12.06.2025р.

Марія БЕРЯНИЧ

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	7
1 Традиції та новаторство в декоративному мистецтві вишивки.....	10
1.1 Історія розвитку української вишивки.....	10
1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці вишивки на сітці.....	23
2 Художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі особливості виконання декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці.....	30
2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці.....	30
2.2 Характеристика матеріалів, інструментів та калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці	41
2.3 Технологічна послідовність виготовлення декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці.....	45
2.4 Композиційна характеристика та естетична оцінка декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці	49
Висновки.....	56
Перелік джерел посилання.....	58
Додаток А Зразки вишивок різних регіонів України.....	62
Додаток Б Брокарівська вишивка.....	63
Додаток В Брокарівська вишивка на роботах художників.....	64
Додаток Г Схеми вишивки хрестиком та гладдю.....	65
Додаток Д Роботи Юлії Петренко в техніці текстильної пластики.....	67
Додаток Е Застосування техніки вишивки на сітці в сучасному мистецтві.	68
Додаток Ж Василь Кричевський та його творчість.....	71

Додаток И Переосмислення Олександром Савчуком творчості Василя Кричевського.....	73
Додаток К Ескіз декоративного панно.....	74
Додаток Л Декоративне панно «текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці.....	75
Додаток М Проєкт постера.....	76

ВСТУП

Розвиток техніки вишивки на сітці є надзвичайно актуальним в умовах сучасного мистецького простору, оскільки вона поєднує в собі глибокі традиції української культури з новими художніми експериментами. Ця техніка зберігає національні орнаменти, що мають символічне та історичне значення, і водночас адаптує їх до сучасного візуального середовища.

Особливу цінність ця техніка має в збереженні й актуалізації культурної спадщини. Використання мотивів для створення художніх виробів у техніці вишивки на сітці, зокрема розроблених видатним українським художником В. Кричевським, сприяє поширенню ідей українського модернізму, національного стилю та художньої спадкоємності. Український модернізм, попри свою несформованість як самобутньої національної течії, став важливою спробою подолання провінційності та набуття культурної суб'єктності у європейському контексті. Збереження й осмислення його ідей у нових художніх формах є ключовим для національного самоусвідомлення та безперервного діалогу з власною історією і світовою культурою [1].

Таким чином, актуальність означеної проблеми, її недостатнє теоретичне та практичне обґрунтування обумовили тему вибір теми кваліфікаційної роботи «Декоративне панно «Текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці».

Назва художнього твору «Текстильні перспективи» символізує багатовимірність цього напрямку мистецтва: від збереження традиції до її переосмислення та творчого розвитку. Вона також натякає на особливості сприйняття орнаментальних композицій, де простір і масштаб відіграють важливу роль у візуальному ефекті. Саме ця багатогранність і здатність до трансформації робить вишивку на сітці значущим явищем у сучасному

декоративному мистецтві, що вимагає глибшого осмислення й художнього втілення.

В межах обраної теми визначено об'єкт, предмет, мету та завдання кваліфікаційної роботи.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є вишивка як вид декоративно-прикладного мистецтва.

Предметом кваліфікаційної роботи виступають художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі особливості виконання декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні художньо-композиційних і технолого-матеріалознавчих особливостей декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці, виготовленні його відповідно до схарактеризованої технологічної послідовності та презентуванні на постері.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити історію розвитку української вишивки;
- проаналізувати художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці вишивки на сітці;
- обґрунтувати ідею та художньо-образний зміст теми декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці;
- підібрати та охарактеризувати матеріали, інструменти, виконати калькуляцію витрат на виготовлення декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці;
- обґрунтувати технологічну послідовність виконання декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці та виготовити його;
- охарактеризувати композиційні особливості виконаного декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці, дати йому естетичну оцінку та виготовити постер.

Основні положення й результати кваліфікаційної роботи узагальнено та висвітлено в доповідях на конференціях: X Міжнародна науково-практична конференція «Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку» (Хмельницький, 2024); VI Міжнародний конгрес «Етнодизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції» (Полтава, 2024); V Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2024); Наукова студентська конференція секції кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва (Хмельницький, 2025).

Результати кваліфікаційної роботи представлено у двох опублікованих працях: «Особливості орнаментальних мотивів Василя Кричевського» [2], яка увійшла до збірника наукових праць «Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку», Хмельницький; «Поєднання традицій і сучасності в техніці вишивки на сітці» [3], яка увійшла до збірника матеріалів доповідей наукової студентської конференції секції кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва, Хмельницький.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ВИШИВКИ

1.1 Історія розвитку української вишивки

Вишивка в Україні посідає особливе місце серед різновидів народного мистецтва. Це не просто декоративне оздоблення – це світ естетики, натхнення й ілюзій, в якому поетично переосмислено природу, розкрито внутрішній світ людини, її почуття й думки. Вишивані орнаменти – це образи, сповнені символіки та душевної глибини, що своїм корінням сягають у давноминулі часи [4].

Для вишивання не вимагалось складного обладнання – головним були вправність і натхнення. Працьовитість дівчини оцінювали за кількістю та майстерністю вишитих рушників, сорочок, скатертин, які вона готувала до весілля. Здатність відчувати красу світу та втілювати її у візерунках передавалася з покоління в покоління: з раннього дитинства дівчата вчилися цього мистецтва від матерів і бабусь [4].

Достатньо лише придивитися до вишиваних узорів, і відкривається світ справжнього мистецтва – витонченого, глибоко естетичного, сповненого життєвої мудрості. Це не просто орнамент – це спосіб мислення, переданий через колір і форму. У гармонії барв, у ритмі ліній закладено особливий зміст, у якому – душа народу. Як у пісні, так і у вишивці – мрії, сподівання, туга й радість. Через свої візерунки жінки розповідали історії – про щастя і тривоги, про надію та любов. Тому вишиванки бувають різні: одні – сумні, мов тиха пісня, інші – веселі, як дзвінкий жарт. Глибокі людські емоції, вкладені в орнаменти («Червоне – то любов, а чорне – то журба»), і сьогодні промовляють до нас з полотен українського шитва [4].

Витоки української вишивки сягають давнини. Про її давність свідчать згадки у творах стародавніх істориків, а також численні археологічні знахідки. Уявлення про поширення цього мистецтва дають мозаїки та фрески старовинних храмів, на яких святі постають у розкішно оздобленому одязі. Не менш цінними є мініатюри з рукописних книг і літописів, де можна побачити вбрання представників різних соціальних верств – від селян і ремісників до феодалної знаті – прикрашене вишивкою. Вишивка досягає особливо високого художнього рівня в період Київської Русі. Літописи згадують, що наприкінці XII століття княгиня Анна-Янка – дочка великого князя Всеволода і сестра Володимира Мономаха – заснувала в Андріївському монастирі в Києві школу, де навчала майстерності шитва золотими й срібними нитками [4].

У давнину вишивка на одязі мала сакральне, оберегове значення. Її розміщували на символічно важливих ділянках тіла – на грудях, біля коміра, на подолі та рукавах – щоб захистити людину від злих сил. З часом це магічне призначення поступово втратило своє первісне значення, і вишивка стала передусім засобом художнього оздоблення, виразом естетичних уподобань і творчої уяви [4].

Саме тому, розглядаючи народну вишивку, дослідники підкреслюють її глибоку смислову наповненість. Один із мистецтвознавців зазначав, що в орнаменті немає жодної випадкової лінії – кожен штрих має своє значення. Народний орнамент він порівнював із мелодією, що звучить не лише для очей, а й для розуму й серця. Здавна у людях жила непереборна любов до краси, прагнення прикрасити своє життя, надати сенсу навіть буденній праці. Простими засобами – голкою, ниткою та полотном – народжувалися вишивки, сповнені художньої довершеності. Людині було важливо не просто мати білу сорочку чи скромний рушник – кожну річ старанно оздоблювали, перетворюючи її на справжній витвір мистецтва [4].

Вишивка поширена по всій Україні, але кожен регіон, кожне село має свої характерні риси – улюблені кольори, унікальні орнаменти та традиційні техніки виконання. Ці особливості формувалися століттями й передавалися з

покоління в покоління. Матері ділилися з доньками таємницями вишивання, зберігаючи тепло родинної пам'яті й любов до рідного краю [4].

Захоплююче було те, що в орнаментах вишивок народні майстрині завжди прагнули передати красу рідної природи, її цвітіння й буяння. Ця любов до навколишнього світу знайшла відображення у візерунках та у самих назвах. Якщо поспілкуватися з вишивальницями, вони охоче поділяться: цей узор – «барвінок», той – «гарбузове листя», «хмелик», а ось тут – «зозулька», «бджілка», «метелик» чи «павучок». Кожна з них відображає живу природу, перенесену на полотно [4].

Якщо б зібрати жінок з різних куточків України й уважно розглянути їхні вишиті сорочки, відразу помічається багатогранність української вишивки. На Полтавщині переважають світлі, ніжні відтінки – блакитний, жовтий, іноді навіть суцільно біла вишивка. У Вінницькій області більшість вишивають чорними нитками або поєднують чорний з червоним. На Житомирщині та Рівненщині має перевагу червоний орнамент. Київщина відрізняється поєднанням червоного з синім та інколи з чорним. А от вишивка Карпатських регіонів вражає своїми яскравими та різнобарвними візерунками.

Зараз вишивка живе повноцінним, осучасненим життям. Вона вписується в інтер'єр, оздоблює одяг, надає кольорит, автентичність та неповторність. Щедро звертаються до джерел народного костюма модельєри, художники, дизайнери. Вони запозичують у традиціях натхнення, щоб створювати нові вироби. Вивчаючи декоративні прийоми оздоблення та символіку орнаментів, митці втілюють у сучасному вбранні риси індивідуального стилю, уникаючи стандартизації. Кожен такий виріб несе в собі тепло людських рук і живий зв'язок із культурною спадщиною [4].

Щоб опанувати всі тонкощі української вишивки й навчитися створювати візерунки так майстерно, як це роблять знані народні майстрині, варто уважно ознайомитися з описами технік. Схеми й малюнки покроково демонструють послідовність виконання стібків – від найпростіших до більш складних. Узявши в руки клаптик тканини й голку, можна поступово

засвоювати основи, удосконалюючи навички з кожним новим швом. Знання окремих технік дасть змогу впевнено поєднувати їх у роботі та створювати власні, оригінальні композиції. Оволодівши як простими, так і складнішими способами вишивки, можна прикрашати не лише одяг, а й побутові речі – рушники, доріжки, серветки, скатертини [4].

Художня майстерність і багатство української вишивки залежать не лише від гармонійної орнаментальної композиції чи делікатного відчуття кольору, а й значним рівнем техніки виконання. Відомо понад сто технік – від найпростіших до надзвичайно складних, які потребують великої майстерності та кропіткої праці. Серед них особливе місце займають рахункові шви, що виконуються за рахунком ниток основи й піткання полотна. Саме вони визначають чіткість ліній візерунку. До рахункових належать також ажурні техніки, де художній ефект ґрунтується на прозорих, наскрізних візерунках. Однією з характерних рис народної вишивки є поєднання в одному виробі від десяти до п'ятнадцяти різних технік [4].

Назви багатьох вишивальних технік мають цілком логічне й водночас поетичне походження. Часто вони утворені від способу виконання – наприклад, «вирізування», «виколювання» або пов'язані з призначенням виробу: так виникли «рушниковий шов», «переміточний шов». Деякі техніки отримали назви за географічною ознакою, наприклад: «старокиївський шов», «городоцький шов». У назвах вишивальних швів вражає образність і спостережливість народного мислення, його здатність до асоціативного узагальнення. Тому чимало з них походять від зовнішнього вигляду стібка або того, з чим він асоціюється: «курячий брід», «солов'їні вічка», «гречечка», «зірочка», «вівсяночка» [4].

Більшість вишивальних технік є спільними для різних етнографічних регіонів України. Кожна місцевість має свої вподобання технік та притаманні їй колірні поєднання. Саме ці техніки вважаються провідними й становлять основу стилю. Так, на Поділлі класичною технікою вважається «низь», виконана чорними або червоно-чорними нитками, за допомогою яких

створюють насичені лінії геометричного орнаменту. Для Київщини характерне «набірування», для Волині – «занизування», а для Полтавщини – техніка «лиштва» (див. додаток А, рисунок А.1). Окрім цих яскраво виражених регіональних особливостей, існують техніки, що трапляються майже скрізь. Втім, у кожному регіоні вони мають своє кольорове рішення, яке створює враження розмаїття навіть у межах однієї техніки. Наприклад, техніки «вирізування» та «виколювання» на Полтавщині завжди виконуються білими нитками, на Київщині – переважно червоними, іноді чорними, а на Поділлі – багатоколірними: червоними, чорними, білими й жовтими [4].

Для кожного регіону України з часом сформувалася своя, відшліфована століттями система, яка має гармонійне поєднання орнаменту, техніки виконання та колірну гаму. Така єдність є особливою прикметою народного мистецтва. У традиціях збереглося чимало секретів фарбування ниток природними барвниками – з кори дерев, коріння, листя, квітів і плодів рослин. Щоб закріпити колір, нитки запікали в житньому тісті – після цього вони зберігали насиченість і стійкість барв протягом десятиліть. Особливу роль у формуванні стилю української вишивки відіграло й використання домотканого полотна з грубим переплетенням ниток. Це сприяло розвитку технік, заснованих на рахуванні ниток. Усе це зумовило характерні риси української вишивки: переважання геометричних і геометризованих орнаментів, виконаних великими, виразними рельєфними формами [4].

На сьогодні українська вишивка дбайливо плекає й продовжує багатотисячолітні народні традиції. У знаних осередках – Решетилівці, Полтаві, Опішні, Клембівці, Косові – активно діють підприємства художніх промислів. На яких працюють народні майстри й художники, які вивчають культурну спадщину, переосмислюють її творчо та з любов'ю. На основі традиційної вишивки вони створюють сучасні моделі одягу [4].

Естетика народної вишивки почала впливати й на промислове виробництво, зокрема на оформлення продукції таких підприємств, як фабрика Брокара. Вишивка хрестиком бере свій початок у Західній Європі ще

у XVI столітті та поступово набуває значного поширення в XVII–XVIII століттях. Саме в Італії у XVI столітті появляються перші друковані видання зразків орнаментів для оздоблення тканин і вишивки, зокрема з мотивами вазонів із гвоздиками та птахами біля квітучого дерева. Згодом подібні орнаменти почали публікувати також у Німеччині, Нідерландах та інших європейських країнах. У період XVI–XVIII століть у Європі було надруковано близько сотні альбомів із малюнками для вишивки, багато з яких неодноразово перевидавалися [9].

На території України техніка вишивки хрестиком почала активно поширюватися з середини XIX століття, передусім у міському середовищі та майстернях, що діяли при панських маєтках. Орнаментальні композиції, до складу яких входили букети квітів, вінки, гірлянди, кошики та вази з деталізованими натуралістичними формами, використовувалися для оздоблення предметів інтер'єру: панно, скатертин, серветок, фіранок, а також елементів меблів – спинок і сидінь. На українські землі, перші візерунки подібного типу надходили здебільшого не з європейських першоджерел, а через посередницькі друковані видання, що поширювалися на теренах тодішньої імперії. Ці публікації, часто засновані на копіях італійських, німецьких і голландських узорів, включали малоформатні альбоми, окремі аркуші з псевдонародними зразками, іноді стилізованими на основі української традиційної вишивки. Такі видання випускалися у друкарнях великих міст – зокрема в Києві, Одесі, Могилеві – й активно розповсюджувалися у містах і селах Східної Європи. Орнаментальні схеми часто друкувалися як додатки до популярних тогочасних журналів, таких як «Нива», «Вісник моди», «Родина» тощо [9].

Поступово техніка вишивки хрестиком, яка поширювалася у міському середовищі, перейшла й у сільську місцевість. В оздобленні жіночого одягу, зокрема вишитих сорочок, поряд із класичними прикладами традиційної вишивки, зберігали характерні художні риси кожного регіону та почали з'являтися нові мотиви. Для нових зразків вирізнялося натуралістичне

уявлення рослинних форм, виконаних переважно у червоно-чорній кольоровій гамі. Унаслідок активного поширення нової техніки та орнаментів із геометризованими або стилізованими рослинними елементами поступово почали витіснятися сформовані протягом століть місцеві традиції та уявлення про декоративну виразність. Відомий дослідник і художник І. Гончар зауважував, що цей процес призводив до поступової втрати особливостей вишивальних технік, що на його думку, «нівелювало всі самобутні місцеві особливості вишивок». Поступово утверджується тенденція до уніфікації та зникнення виразних регіональних відмінностей [9].

На початку ХХ століття багато діячів культури висловлювали занепокоєння щодо активного поширення стилізованих, часто уніфікованих зразків вишивки, що не мали зв'язку з автентичними народними традиціями. У своїх виступах і публікаціях вони наголошували на необхідності збереження та популяризації саме традиційних технік вишивального мистецтва. Відомий дослідник і перший директор відкритого у 1899 році Київського міського музею старожитностей і мистецтв М. Біляшівський із жалем зазначав, що найпоширенішим способом вишивання став хрестик, популярність якого зросла завдяки масовим виданням зразків так званих «малоросійських узорів», які взагалі не мали нічого спільного з народними орнаментами. На його думку, подібні орнаменти варто було б поступово вилучати з ужитку, натомість повертатися до найдавніших форм вишивки, збережених у традиційному середовищі [9].

Етнографка О. Пчілка (О. Косач) у своєму збірнику «Українські узори» підкреслювала важливість збереження автентичних технік вишивки. Вона писала про те, що зразки вишивок, як і народна пісня чи усна творчість, можуть з часом спотворюватися та втрачати свою первісну виразність. На її думку, до цього призводили масово поширювані штамповані візерунки, які друкувалися на побутових предметах таких як обгортки мила чи господарські товари [9].

Також етнограф Я. Риженко звертав увагу на вплив неякісної комерційної продукції на традиційне ремесло, зауважуючи, що серед кустарів ще довго зберігалися естетичні уявлення, сформовані під впливом «поганого смаку», який активно нав'язувався виробниками недорогих прикрас і товарів масового вжитку [9].

Відчутному поширенню техніки вишивки хрестиком, а також натуралістичних квіткових орнаментів у традиційній червоно-чорній кольоровій гамі сприяла поява рекламних аркушів зі зразками узорів, які безкоштовно додавалися як «премія» до побутових товарів (див. додаток Б, рисунок Б.1–Б.2). Зокрема, орнаменти для вишивання поширювалися разом із недорогим гліцериним милом (вартістю лише копійку за брусок) або одеколони. Таку маркетингову стратегію вперше застосувала велика парфумерна фабрика «Брокар і К», заснована в середині XIX століття. Її засновником був А. Брокар – підприємець французького походження, який добре орієнтувався в парфумерній моді Парижа та успадкував виробничі знання від свого батька. Значну роль у комерційному успіху бренду відіграла також його дружина Ш. Реве, яка ініціювала низку нестандартних рекламних ідей, серед яких і розповсюдження друкованих орнаментів разом із продукцією побутового призначення. Однією з найпомітніших інновацій стала поява так званого «народного мила», етикетка якого містила орнаментальні зразки для вишивання. Це викликало неабиякий інтерес, оскільки продукція вперше масово потрапила до рук сільського населення, яке становило найбільший прошарок споживачів. Разом із милом у різні регіони тогочасної імперії розповсюджувалися й візерунки для вишивки, які швидко набули популярності. У народному побуті такі зразки отримали умовну назву – «мильна» або «брокарівська» вишивка [9].

Новаторство орнаментальних мотивів, їхня декоративність та яскрава кольорова насиченість викликали значний інтерес серед майстринь вишивки. Техніка вишивання хрестиком відкривала широкі можливості для кольорових рішень, а також дозволяла передавати рослинні форми з більшою

реалістичністю. Додатковою перевагою був високий рівень зручності: готові друковані зразки значно полегшували процес, а сам принцип заповнення площини забезпечував швидкість роботи [9].

Фабрика, яка з 1893 року офіційно діяла під назвою «Товариство парфумерного виробництва Брокер і К», відкривала торговельні склади не лише у великих містах Східної Європи, а й мала представництва в ключових європейських і світових центрах – Варшаві, Відні, Берліні, Константинополі, Софії, Парижі, Нью-Йорку [9].

Ім'я засновника цієї компанії, як зазначав І. Гончар, дало назву стилістичному напрямку в українській вишивці другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття, який сьогодні умовно називають «брокерівським стилем». Протягом кількох десятиліть ця стилістика зазнавала трансформацій, адаптувалася до місцевих традицій, частково стилізувалася, однак не стала продовженням для народних вишивальних технік. У професійному середовищі митців, мистецтвознавців та дослідників термін «брокер» тривалий час мав негативне значення. Його вживали для опису загальнодоступної декоративності, еkleктики, позбавленої зв'язку з етнічною основою. Дослідниця народного мистецтва Г. Маслова відзначала, що орнаменти, стилістично близькі до натуралізму, але далекі від традиційних вишивальних технік. Справили негативний вплив на розвиток вишивки, як у Україні так і в країнах-сусідах. Вони проникали передусім у села, що мали активні зв'язки з міським середовищем, витісняючи особливості місцевих технік [9].

У мистецькій літературі протягом тривалого часу цьому явищу не приділяли достатньої уваги. Його перші ґрунтовні описи з'являються у працях Т. Кари-Васильєвої та дослідниці В. Лабачейської. Через поширене уявлення про «відсутність народних технік» вишивка цього типу довгий час не потрапляла до музейних зібрань. Лиш з 1970-х років у фондах Музею українського народного декоративного мистецтва почали накопичуватись предмети, оздоблені орнаментами у згаданому стилі [9].

Накопичений музейний матеріал засвідчив, що навіть ці, спершу позбавлені традицій зразки, в руках народних майстринь поступово зазнавали переосмислення. Від простого копіювання малюнків з фабричних зразків майстрині перейшли до формування стилізованих рослинно-геометризованих орнаментів. Як справедливо зазначає Т. Кара-Васильєва, народ ніколи не сприймав зовнішні впливи буквально: «Він завжди переосмислював їх по своєму, надаючи їм національного характеру». Саме тому згодом вишивальниці почали досягати цілісності, ритмічного балансу, поєднуючи біле тло з насиченим кольоровим орнаментом, трансформуючи нові мотиви від натуралістичності до узагальнених площинно-декоративних рішень [9].

Попри дискусії навколо походження та автентичності, брокарівська вишивка, що поширилася майже в усіх регіонах України, заслуговує на визнання як складова народної культури та явище, що має своє місце в історії українського декоративного мистецтва. Протягом усього століття цей стиль відігравав важливу роль у культурному побуті сільського населення, сприяв формуванню естетичних поглядів і художніх смаків кількох поколінь [9].

Літературні та архівні джерела свідчать про широке використання брокарівських мотивів у першій половині ХХ століття. Зокрема, одному із видань в 1912 році опубліковано світлини жінок і дівчат Київщини у святковому традиційному вбранні, сорочки яких оздоблені характерною вишивкою у стилі «брокар». В архіві Музею українського народного декоративного мистецтва зберігаються ці ж фотографії у декоративному оформленні В. Кричевського [9].

Брокарівські елементи можна простежити й у творах відомих українських художників першої половини ХХ століття. Зокрема, зображення жінок у сорочках з подібними вишивками збереглися в роботах таких митців, як А. Петрицький («Селянка з хлібом-сіллю», 1948, плакат до гобелена; афіша Українського державного народного хору, 1957), Ф. Кричевський («Веселі доярки», 1937), О. Мурашко («Селянська родина», 1914), М. Козик («Дівчина з лямпіоном», поч. ХХ ст.), І. Дряпаченко («Параска в святковий день», 1914),

С. Прохоров («Українка», 1925) (див. додаток В, рисунок В.1–В.2). Образ жінки у традиційному вбранні Київщини з сорочкою, вишитою хрестиком з рослинно-геометризованим орнаментом у червоно-чорній гамі – склав узагальнення для української жіночої ідентичності [9].

Зараз у музейних фондах зберігається значна кількість предметів побуту, оздоблених брокарівською вишивкою – це жіночі та чоловічі сорочки, рушники, елементи інтер'єру. Стиль легко впізнається завдяки характерним рисам: натуралістичним квітково-рослинним мотивам, які формуються в композиції типу букетів, гірлянд, віночків чи гілочок різної форми. Серед зображуваних рослин найчастіше зустрічаються троянди, лілії, гвоздики, грона винограду, дубове листя, калина, суниці та жолуді. Поширеним став мотив гнучкої гілки – гірлянди, що сформувалася під впливом західноєвропейської орнаментики XVI–XIX століть, а також монастирської чи міської вишивки. Поміж усіх квітів особливо виділяється образ яскраво-червоних троянд, виконаний натуралістичним способом, що витісняв інші елементи традиційної рослинної орнаментики [9].

В друкованих зразках, часто зустрічаються мотиви гірлянд із завитками, квіткових віночків, зображення вершників, птахів, півників, декоративних елементів на зразок «равликів», вензелів, монограм і абеток. Поширеним явищем були також сюжетні композиції, що супроводжувались написами повчального або символічного характеру – це могли бути прислів'я, уривки з пісень, побажання, звернені до майбутнього власника. Серед популярних сюжетів – зустріч козака з дівчиною біля криниці, сцени сватання або прощання. Часто вишивали тексти на кшталт: «Гдѣ любовь тамъ и счастье», «Щирою рукою рушник вишивала і щастя у бога для себе прохала», «Пташки мої дорогії – це для вас оці цвіти» [9].

Типовий орнамент для такого стилю – рослинно-геометризований, який обґрунтований використанням техніки вишивки хрестиком. Завдяки сітчастій основі і рахунковій техніці, всі контури орнаментів набувають характерної «зубчастої» або «східчастої» форми. Точність малюнка визначали від

правильного рахунку ниток тканини, а також від однакового нахилу верхніх стібків. Саме від цього залежав естетичний вигляд орнаменту [9].

Більшість кольорів у вишивці базується на поєднанні червоного та чорного кольорів, які традиційно символізують радість і смуток. Багаторазово оспівані в українських народних піснях. Основним кольором виступає червоний, відтінки якого можуть змінюватися в залежності від типу ниток і способу їхнього фарбування (рослинні, тваринні або фабричні барвники). Здавна червоний колір вважався одним із найцінніших у багатьох культурах Європи та Азії. В українській традиції зберігалось уявлення, що «ідеал дівочої сорочки – щоб рукави були як у кров умочені», тобто щільно вишиті великими червоними квітами. Також додавалися елементи інших кольорів – жовтого, синього або коричневого, зустрічається також одноколірна чорна вишивка. Перевага певного кольору часто залежала від призначення виробу та віку власниці [9].

У традиційному жіночому одязі найбільше оздоблювали ті частини, що залишалися відкритими: рукави, пазушка, комір, манжети. Особливу увагу приділяли саме рукавам, на яких розміщували орнамент як на верхній частині суцільнокроєного рукава, так і на вставках (уставках) чи нижній частині рукава. Вертикальні орнаментальні смуги прикрашали пазушку. Вузкими гірляндами квітів слугувало оздобленням для коміра, манжету та низу сорочки. У чоловічому вбранні вишивка розміщувалася на манишці, стоячому комірі, манжетах або по краях рукавів. Усі ці елементи декорувалися характерним брокарівським стилем – великими або дрібними трояндами у натуралістичному стилі, а також іншими рослинними узорами. Також застосовували мережані (ажурні) узорі, виконані у тій самій техніці [9].

Брокарівський стиль найбільше поширився на Київщині. Рукави жіночих сорочок тут щільно вкривався рослинно-геометричним орнаментом, що нагадував килим. У кольоровій гамі домінує червоний, а чорний виступає допоміжним – він підкреслює основний колір, виразно окреслює контури малюнка, акцентує важливі деталі. Серед найпоширеніших мотивів – троянди,

а також зображення «анютиних очок», «кропиви» та «півників», що стилізовано нагадують двоголового орла [9].

Досить нелегко було розпізнати чіткі регіональні риси брокарського стилю у вишивках Київської, Полтавської, Черкаської та Чернігівської областей. Поряд із традиційними трояндами популярними були виноградна лоза, суничні ягоди, кропива. Однак, у порівнянні з київськими вишивками, орнаменти на рукавах жіночих сорочок Полтавщини та Чернігівщини виглядають більш зменшеними, мотиви дрібніші, а мережка використовується частіше [9].

Західні регіони України значно менше зазнали впливу брокару. Там міцніше збереглися місцеві традиції вишивки. Цьому допомогли історичні обставини: до 1939 року ці території перебували у складі інших держав і не підпадали під вплив російського ринку друкованої продукції. Важливу роль відігравала й віддаленість від великих центрів, таких як Київ чи Одеса, де ці зразки були популярними. Найголовніше – тут дбайливо оберігали національні традиції, що виявлялося в побуті, обрядах, одязі, фольклорі та художньому оздобленні. Водночас, окремі елементи брокарівського стилю все ж проникали і в ці райони, де їх творчо переосмислювали народні майстрині.

Особливості цього стилю формувалися під впливом етнічних традицій і культурно-історичних зв'язків різних регіонів. Проте незалежно від того, до якого осередку належала вишивальниця, її творіння завжди несло святковий настрій [9].

Підсумовуючи, слід зазначити, що народна вишивка в Україні завжди вирізнялася великою регіональною різноманітністю. Кожен край мав свої характерні техніки, орнаменти й колористику, що відображали локальні традиції та світогляд. Брокарівська вишивка, яка спочатку сприймалася як штучна та позбавлена глибини, згодом була переосмислена народними майстринями. Вони адаптували її елементи, поєднуючи з традиційними мотивами, що в результаті дало новий поштовх розвитку української вишивки.

1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці вишивки на сітці

Вишивка на сітці – це одна з сучасних технік текстильного мистецтва, яка поєднує елементи класичного із новими ідеями. Основою для роботи є сітка, яка може бути виготовлена з металу, пластика або текстилю, на якій створюється декоративна композиція за допомогою ниток, стрічок або навіть шнурів [15].

В процесі роботи використовують безліч вишивальних технік та поєднують їх між собою. Для прикладу, в кваліфікаційній роботі застосовано техніку косого хрестика, яка зберігає свої виразні властивості і при вишивці на сітці. Як і на полотні, техніка має ті самі конструктивні й декоративні особливості, однак на сітці можливий ширший вибір ниток завдяки сітчастій основі. Залежно від товщини ниток замість голок іноді використовують гачок, що може значно полегшити процес вишивання на сітці. Такий інструмент особливо зручний при роботі з об'ємними або декоративними нитками. Власне, техніка хрестика, яка на сьогодні є однією з найпоширеніших, має давнє походження і з часом набула різноманітних варіацій – від простого та подвійного до косого, болгарського й потрійного хрестика. Кожна з різновидів хрестикової техніки, яка буде описана нижче, має свої характерні особливості виконання, що впливають як на структуру вишивки, так і на її декоративну виразність.

У переломному моменті XIX–XX століть сталась радикальна зміна художньо-образної реалізації народної вишивки. Це було зумовлено активним розповсюдженням техніки хрестика. У Європі вона стала відомою ще наприкінці XVIII століття, а в Україні – з початку XIX століття. Техніку хрестика переважно використовували в міському середовищі та в панських маєтках для створення декоративних елементів інтер'єру: панно, декорування меблів, настільник, серветок. Найчастішими сюжетами були натюрморти та

розкішні букети, виконані у живописному стилі з об'ємними формами та багатою палітрою кольорів [4].

Розвиток цієї техніки в народній вишивці спричинила популярність нових природних орнаментів у поєднанні червоного й чорного кольорів. Цей процес відбувався на тлі формування капіталістичних відносин, що призвели до трансформації патріархального сільського укладу та переосмислення усталених уявлень про красу й доцільність, сформованих у народному мистецтві століттями. Хрестик, ставши найпоширенішою технікою, поступово витісняє давні шви й традиційну кольорову гаму, властиву автентичній вишивці [4].

У виборі вишивальних сюжетів майстрині схиляються до натуралістичних рослинних образів (троянд, гвоздик, жоржин тощо), поширення яких значною мірою зумовлене появою друкованих взірців та популярних недорогих альбомів у стилістиці псевдонародного характеру. Згодом вишивальниці навчилися гармонійно поєднувати чисте біле тло з яскравою вишивкою, досягаючи візуальної рівноваги й цілісності образу. Нові мотиви з часом втрачали надмірну деталізацію, переходячи від натуралістичності до стилізованих, площинно-декоративних форм. Завдяки здатності майстринь до творчої інтерпретації орнаменту, навіть сталі мотиви постійно набували нових форм і змістів, що унеможливлювало стилістичну одноманітність. Під впливом особистої творчості вишивальниць орнаментальні мотиви трансформувалися, втрачаючи первісну форму й набуваючи регіонально специфічного змісту. На Київському Поліссі характерні мотиви великих масштабів із площинним нанесенням кольору, серед яких переважає червоний. Орнаментальне поле рукава заповнюється надзвичайно щільно, нагадуючи килимове тканиня, з використанням характерних мотивів: «калина», «копита», «паничі», «кропива». Характерна для Богуславського, Миронівського та Ржищівського районів Південної Київщини легка та розріджена побудова орнаменту, де чорний колір використовується здебільшого для акцентування контурів і плавних переходів

між елементами. Орнаментика з використанням мотивів «дощ», «перчики», «гвоздики» та «берізка» вирізняється чітким ритмічним ладом і дотриманням композиційної симетрії [4].

Хрестик часто замінює старовинні шви, пропонуючи легшу й більш доступну форму декоративного виконання. У Київській області з'явився різновид мережки, який називають «обманною мережкою», а на Чернігівщині аналогічна техніка відома як «фальшиве вирізування». Техніка застосовувалась для оздоблення рушників, скатертин, подушок і створювала враження ажурності за рахунок вишивання хрестиком через один, що дозволяє білому тлу виконувати роль орнаментального елемента. Рослинні візерунки, зроблені таким способом, втрачають реалістичність і стають легкими, повітряними, ажурними [4].

На території Київського Полісся у 30-х роках стали популярними так звані «писані» або «рисовані» сорочки як чоловічі, так і жіночі. Орнаменти є умовно зображеними рослинними мотивами, сформованими з різних за формою листочків, пуп'янків та квітів. Техніка, подібна до гладі, відзначається тим, що ескіз майбутнього зображення попередньо вільно виконується від руки безпосередньо на полотні. Окремі елементи орнаменту суцільно заповнюються червоним кольором, що надає їм площинності та підсилює декоративний ефект. Часом контур червоної квітки обводять чорним, і завдяки цьому малюнок стає чітким і яскравим. Для створення вишивки на «писаних» сорочках було необхідне спеціальне вміння й художній смак. У кожному селі існували провідні майстрині. В селі Болотня була широко знана мати знаменитої народної художниці М. Примаченко [4].

Техніка «хрестика» посідає провідне місце серед рахункових технік української вишивки за ступенем поширення. Вона найпростіша і найзручніша для створення та відтворення візерунків. Саме тому хрестик відкриває великі можливості для кольорового розмаїття орнаменту, зазвичай у традиційних червоно-чорних тонах. Краса вишивки полягає у точному рахунку ниток

тканини і правильному діагональному розташуванні стібків, які мають лягати в одному напрямку [4].

При виконанні «простого хрестика» нитка закріплюється петлею на трьох нитках основи і проходить справа наліво (див. додаток Г, рисунок Г.1.1). Укол голки здійснюється праворуч по діагоналі, опускаючись на три горизонтальні нитки вниз. Голкою підхоплюють три нитки основи у напрямку справа наліво та виводять її на лицьову сторону. З'явився напівхрестик. Голку вколюють згори (див. додаток Г, рисунок Г.1.2) в правий кут першого горизонтального стібка. Захоплюємо шість ниток основи (разом із трьома нитками першого стібка) і виводимо голку на лицьову сторону [4].

Перший хрестик готовий (разом із трьома нитками для другого). Голку вколюємо в нижню точку першого хрестика (див. додаток Г, рисунок Г.1.3). Захоплюємо три нитки справа наліво і виводимо голку на лицьову сторону. Вколюємо голку у верхню точку (див. додаток Г, рисунок Г.1.4) попереднього хрестика. Набираємо шість ниток основи, враховуючи три нитки наступного хрестика, виводимо голку на лицьовий сторону і продовжуємо вишивати простий хрестик [4].

Для виконання «потрійного хрестика» необхідно зробити декілька діагональних стібків. На початку нитка закріплюється, а потім виконується напівхрестик (див. додаток Г, рисунок Г.2.1). Потім голку вводять по діагоналі через три горизонтальні нитки вгору. Виводять через шість вертикальних ниток уліво по діагоналі вниз на лицьову сторону. Попередній хрестик сформовано, набрано три нитки для наступного (див. додаток Г, рисунок Г.2.2). Через три горизонтальні нитки захоплюємо три нитки основи і виводимо голку на лицьову сторону. Потім голку ведуть вгору до нижньої лівої точки попереднього хрестика [4].

Захоплюємо шість вертикальних ниток по діагоналі, три – для наступного хрестика (див. додаток Г, рисунок Г.2.3). Виводимо голку на лицьову сторону і продовжуємо вишивати. Під час виконання роботи тканину слід рухати справа наліво у напрямку орнаменту. Оволодівши технікою

«простого хрестика», можливе вишивання нескладних орнаментів. Використовують шов як складову орнаментальної вишивки. На вивороті «простий хрестик» створює два горизонтальні ряди: верхній ряд складається зі стібків довжиною шість ниток, нижній – довжиною три нитки [4].

«Ретязь» теж належить до хрестикової техніки. Вишивають його справа наліво хрестиками. Цей шов здебільшого застосовується для обводки орнаментів з обох боків, виконаних техніками «лиштвою», «виколюванням», «вирізуванням» та мережкою [4].

Початкове закріплення нитки здійснюється петлею на трьох вертикальних нитках у напрямку згори вниз. Потім голку виводять на лицьовий бік і вводять справа по діагоналі вгору через три вертикальні та три горизонтальні нитки. У верхній точці першого вертикального стібка виконують прокол. Потім голку вводять униз, захоплюючи три нитки основи справа наліво. У нижній точці вертикального стібка здійснюється прокол з виведенням голки на лицьову сторону, після чого формується хрестик (див. додаток Г, рисунок Г.3.1). Наступним кроком є виконання довгого діагонального стібка праворуч угору. Голку вколюють, перетинаючи три вертикальні та три горизонтальні нитки, після чого виводять праворуч у точці першого хрестика на лицьовій стороні тканини [4].

Голку проводять униз справа наліво по прямій лінії, захоплюючи три нитки основи. Потім її виколюють з нижньої правої точки попереднього хрестика (див. додаток Г, рисунок Г.3.2). Надалі стібки повторюють: по три нитки вгорі по діагоналі та по три нитки внизу по горизонталі (див. додаток Г, рисунок Г.3.3). Процес триває до завершення ряду. На вивороті утворюються щільні, паралельно розміщені стібки [4].

У «кольоровому ретязі» застосовується обметування для орнаментів, виконаних техніками «низь» і хрестик. Техніка за принципом подібна до «ретязя», однак, на відміну від нього, тут використовують кілька голок одночасно. Особливістю є також те, що нитку проводять під стібком, переходячи знизу між кількома кольорами [4].

Техніка виконання «болгарського хрестика» (див. додаток Г, рисунок Г.4) для вишивки включає п'ять стібків. Спочатку виконується діагональний стібок знизу зліва вгору направо. Потім кладеться горизонтальний стібок справа наліво. Далі слідує ще один діагональний стібок – зверху зліва вниз направо. Після цього виконується вертикальний стібок знизу вгору. Поверх утвореного хрестика накладається ще один прямиий хрест зі стібків – так званий «стоячий» хрест [16].

Окрім традиційної вишивки хрестиком, на сітці також можна виконувати вишивку техніками гладі. Гладдю називають спосіб вишивання нитками по тканині, при якому стібки різної довжини виконуються в різних напрямках. Їх укладають щільно, один до одного, без проміжків, повністю або частково закриваючи поверхню вишивки.

Усі техніки вишивки гладдю поділяються на дві основні групи: лічильна гладь і вільна гладь. Лічильна, або рахункова, гладь виконується шляхом підрахунку ниток основи тканини. Її схема схожа на схеми для вишивки хрестиком, однак стібки кладуться в одному напрямку, не перехрещуючись, а розміри «клітинок» можуть варіюватися. Для цього виду гладі характерні геометричні візерунки з чіткими лініями та межами. Саме тому лічильна гладь найкраще підходить для вишивки на тканині з чіткою структурою, зокрема на сітці, де легко рахувати клітинки і дотримуватись точності орнаменту [18].

Також, лічильна гладь поділяється на види. Пряма лічильна гладь – це техніка вишивки, при якій стібки виконуються уздовж тканини по вертикалі або горизонталі (див. додаток Г, рисунок Г.5.а). Коса лічильна гладь передбачає розміщення стібків під кутом 45 градусів до напрямку плетіння тканини (див. додаток Г, рисунок Г.5.б). Техніка вишивки колодочками, також відома як колодки або качалочкова гладь, виконується у вигляді ряду дрібних паралельних двосторонніх стібків (див. додаток Г, рисунок Г.6). Техніка набирування застосовується для створення ромбічних узорів за допомогою дрібних стібків. Техніка занизування характеризується тим, що стібки не

щільно покривають тканину, а розміщуються через визначену кількість ниток у плетінні [18].

Художні особливості лічильної гладі та вишивки хрестиком мають відмінні технічні та художні риси, які формують їхній естетичний характер. Техніка лічильної гладі передбачає виконання стібків різної довжини та дозволяє передати м'які лінії, тонкі деталі й реалістичні образи, близькі до живопису. Цей вид вишивки часто використовують для зображення квітів, птахів, обличчя або сюжетних композицій, де важлива м'якість ліній та деталізація.

На противагу їй, вишивка хрестиком ґрунтується на повторенні однакових стібків у формі хрестиків, що створює ритмічний, чіткий орнамент із виразною геометрією. Така техніка є особливо придатною для народної орнаментики, символічних візерунків, стилізованих рослинних і тваринних мотивів. Вона надає композиціям структурованості та декоративності.

Окрім того, кожна техніка формує власне колірне рішення: гладь дозволяє використовувати плавні переходи кольорів, тоді як хрестик надає перевагу контрастним, чітким поєднанням. Таким чином, кожен вид вишивки несе у собі унікальний художній потенціал і використовується відповідно до задуму майстра та культурного контексту.

Отже, проаналізовано художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці вишивки на сітці. Встановлено, що вишивка на сітці може виконуватись у різних техніках, зокрема у хрестиковій та лічильній гладі. Вона не має суворих обмежень у виборі ниток і інструментів. Такий вид вишивки яскраво демонструє збереження давніх традицій і водночас їх гармонійне поєднання з сучасністю.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «ТЕКСТИЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ» У ТЕХНІЦІ ВИШИВКИ НА СІТЦІ

2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці

Декоративне мистецтво є невід’ємною частиною української культури, що поєднує естетику, функціональність та глибоку символіку. Воно охоплює різні види творчості, зокрема кераміку, різьблення, ткацтво, писанкарство та художню обробку металу, кожен із яких має свою унікальну історію розвитку. Тісно переплітаючись із повсякденним життям, побутом, традиціями та звичаями народу, воно відображає етнічні особливості, світоглядні цінності й естетичні вподобання суспільства. Українські майстри з покоління в покоління передавали традиції, створюючи вироби, які не лише прикрашали побут, а й слугували засобом вираження національної самобутності [15].

Особливе місце серед декоративного мистецтва займає текстиль, а саме вишивка, яка є одним із найдавніших і найважливіших видів народної творчості. Вишивка – одна з унікальних технік, що поєднує в собі традиційну орнаментику та витонченість ажурних мотивів. Вона використовувалася для оздоблення одягу, рушників, скатертин та інших побутових і ритуальних виробів. Завдяки гармонійному поєднанню традиційних мотивів і сучасних тенденцій ця техніка залишається актуальною і сьогодні, продовжуючи вражати своєю художньою виразністю та майстерністю виконання [15].

Багато митців, які працювали в сфері декоративного мистецтва, були різносторонніми майстрами – вони не лише досліджували й розвивали орнаментальні мотиви, а й створювали архітектурні проекти, ілюстрації,

живописні твори. Їхня творчість поєднувала традиційні народні мотиви з новаторськими підходами.

Творчість таких художників як В. Кричевський, О. Кульчицька, М. Самокиш (1860–1944), Г. Собачко-Шостак (1883–1965), В. Морріс (William Morris, 1834–1896 Велика Британія), А. Муха (Alphonse Mucha, 1860–1939, Чехія), стала джерелом натхнення для сучасних митців, які працюють у сфері текстильного мистецтва, зберігаючи традиції та водночас розвиваючи нові художні підходи.

Однією з таких художниць є Ю. Петренко, чії роботи у техніці текстильної пластики поєднують українські традиції з сучасними підходами. Її текстильні вироби відзначаються високою технічною майстерністю та глибоким емоційним змістом. На виставці, що відбулася в Києві (2024 р.), були представлені роботи, які втілюють важливі національні мотиви та символіку, зокрема серії, присвячені українській історії, культурі та природі (див. додаток Д, рисунок Д.1).

Її творчість є важливим продовженням національних традицій і має велике значення для розвитку сучасного текстильного мистецтва в Україні. Якщо спочатку художниця використовувала у своїх роботах теплу кольорову гаму, то під час війни вона доповнилась червоним, чорним та білим кольорами. За словами художниці, вони символізують українську вишиванку та більше передають переживання, які нині відчувають українці. Однією із робіт є «Козак Мамай» (див. додаток Д, рисунок Д.2), що виконано з використанням справжніх воєнних набоїв, які підсилюють емоційне враження від створених образів та глибше розкривають зміст твору [3;20].

У сучасному текстильному мистецтві можна побачити продовження традицій, закладених видатними художниками минулого, зокрема, у роботах сучасних митців.

У блозі майстрині І. Івахів представлена робота (див. додаток Е, рисунок Е.1), створені в стилі українського народного мистецтва, яке має глибоке етнографічне коріння. Вона підкреслює, що ці панно є не лише

художніми витворами, а й важливими культурними об'єктами, що відображають багатство української традиції. Їх виконання в різних техніках допомагає зберегти та поширювати елементи української культури, що особливо важливо в умовах сучасності. І. Івахів у своїй роботі застосовує техніку вишивки на пластиковій сітці, яка має чітко виражену клітинчасту структуру. Для вишивання вона використовує класичні вишивальні нитки, зібрані у пучки по шість ниточок [3; 21].

Перед виконанням декоративного панно в техніці вишивки на сітці, художниця ретельно розробляє схему (див. додаток Е, рисунок Е.2), що дозволяє чітко уявити майбутній вигляд роботи та точність виконання кожного елемента. Це важливий етап, на якому планується розташування орнаментів і визначаються кольори ниток. Для втілення цих орнаментів використовується техніка косоного хрестика, яка дозволяє створювати деталі з чіткими, рівними лініями, надаючи панно витонченого вигляду та глибини [21].

У 2017 році відомий іспанський бренд ювелірних виробів та біжутерії Anartxu відкрив свій перший офлайн-магазин у самому серці Валенсії – на площі Лопе де Вега (див. додаток . Щоб зробити відкриття помітною мистецькою подією та підкреслити зв'язок із місцевою культурою, було вирішено використати візуальну мову валенсійського модернізму архітектурно-декоративного стилю початку ХХ століття, що поєднує витонченість, романтизм і символізм [3; 22–23].

Натхненням для цього стилю стали природні й культурні багатства регіону: фруктові сади, апельсинові дерева, рибальські поселення та барвисті свята «фальєр». Ці мотиви яскраво відображені у формах, кольорах і декоративних деталях, що оспівують унікальність Валенсії. Саме вони лягли в основу вуличної дизайнерської інтервенції, яка супроводжувала відкриття магазину [22–23].

До реалізації проєкту було запрошено іспанську художницю Р. Родріго разом зі студією Arquicostura, яка спеціалізується на текстильних інсталяціях

у міському просторі. Вони створили унікальний фасад магазину, оздоблений масштабною вишивкою хрестиком, виконаною вручну на дротяній сітці товстою кольоровою ниткою (див. додаток Е, рисунок Е.3). Центральним декоративним елементом стала апельсинова гілка – символ сонця, родючості та самої Валенсії [22–23].

Техніка вишивки на сітці, яку використовує студія, набула популярності завдяки своїй емоційності та здатності привертати увагу. Роботи Р. Родріго давно стали впізнаваними арт-об'єктами в іспанських містах, викликаючи захоплення та щиру реакцію у перехожих [22–23].

Художня практика Р. Родріго є прикладом сучасного переосмислення традиційної вишивки, адаптованої до масштабів міського мистецтва. Її інсталяції поєднують декоративні мотиви з архітектурними елементами, перетворюючи вулиці Валенсії та інших міст на відкритий мистецький простір. На своєму офіційному сайті авторка наголошує, що прагне створювати не просто естетичні об'єкти, а твори, які викликають емоційний зв'язок із глядачем. Її творчість демонструє, як народне текстильне мистецтво може інтегруватися у сучасне міське середовище, виходячи за межі традиційного декоративного ужитку [22–23].

Сучасні художники все частіше звертаються до змішаних технік, поєднуючи традиційне ремесло з інноваційними матеріалами та інтер'єрними рішеннями. Один із вражаючих прикладів такого підходу – декоративна інсталяція в ресторані Patria, іспанському тапас-ресторані в центрі Торонто (див. додаток Е, рисунок Е.5), створена за проектом студії Commute Home [22; 24].

Центральною окрасою інтер'єру стала двоповерхова стінна панель, розроблена Biography Design у співпраці з канадською дизайнеркою Л. Карвардайн. Композиція поєднує шпалери із зображенням танцівниці фламенко та напівпрозорий вишитий шар, розташований поверх [22; 24].

Вишивка виконана вручну на сталевій сітці з мідним покриттям за допомогою бавовняного трикотажу. Процес створення тривав понад два місяці й потребував близько 485 годин ручної праці. Загалом інсталяція включає

понад 17 000 стібків, рівномірно розподілених на 21 панелі розміром 4 на 8 футів. У технічному виконанні проєкту також брав участь Г. Салонен, який відповідав за монтаж металевих конструкцій [22; 24].

Цей мистецький об'єкт демонструє потенціал традиційної вишивки як інструменту просторового дизайну. Робота Л. Карвардайн є яскравим прикладом того, як текстильні техніки можуть переосмислюватися в сучасному контексті, надаючи інтер'єрам унікального характеру та емоційної глибини [22; 24].

Експерименти сучасних художників продовжують дивувати своїм новаторством. Особливо вражаючими є проєкти, у яких традиційна техніка вишивки хрестиком виходить за межі звичного тканин чи галерей і інтегрується в міський простір.

Так, наприклад, на площі Рюдесгаймер у Берліні (між районами Фріденау та Вільмерсдорф) одного дня зник звичайний металевий стілець. Наступного ранку він з'явився знову – вже оздоблений вишитим вручну орнаментом троянд, що змінив його до невпізнанності. Згодом поруч з'явилася лавка, декорована у тому ж стилі, а деякі перехожі навіть стали свідками самого процесу: протягом шести годин художниця створювала візерунок прямо на об'єкті міського середовища [22; 25].

Авторкою цієї інтервенції стала німецька художниця С. Stitch, яка називає свою діяльність «вуличною вишивкою». Вона оздоблює громадські меблі – лавки, стільці, огорожі використовуючи техніку вишивки хрестиком на сітці (див. додаток Е, рисунок Е.6). Її роботи вже прикрасили простори Берліна, Кельна, Мілана, Цюриха та інших міст [3; 22; 25].

Робота М. Хенсен «I Wish I Were a Mermaid» (див. додаток Е, рисунок Е.7) є вражаючим прикладом використання текстильного мистецтва для вираження особистих фантазій і бажань. Художниця використовує нитки та текстури для створення образів, що викликають асоціації з морськими мотивами, збагачуючи простір емоційним змістом. Ця робота є одним із джерел натхнення для виконання кваліфікаційної роботи, адже заплановано

використовувати техніку вишивки на сітці за допомогою в'язальних ниток для виконання орнаменту [26].

Процес осучаснення декоративного мистецтва є важливою складовою теперішньої художньої діяльності. На інтернет-платформах та сайтах, таких як TikTok, Pinterest, YouTube (див. додаток Е, рисунок Е.8), можна переглянути різні відеоматеріали як митці використовують традиційні техніки, зокрема, вишивку на сітці, для створення оригінальних фотозон та арт-об'єктів. Це не тільки демонструє еволюцію народних ремесел у сучасних умовах, але й дозволяє ширшій аудиторії познайомитися з технікою вишивки та її застосуванням у сучасному дизайні [27].

Для глибшого розуміння концепції декоративного панно «Текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці важливо детальніше охарактеризувати творчість митця В. Кричевського, яка стала поштовхом для розроблення ескізу виробу.

Український художник, графік, архітектор, дизайнер і педагог В. Кричевський (див. додаток Ж, рисунок Ж.1) (1873 – 1952) народився 2 грудня 1873 року в с. Ворожба Сумської області. Він був однією з найбільш яскравих постатей українського модернізму, активно працюючи в різних видах мистецтва, зокрема в графіці, живопису, архітектурі та декоративно-прикладному мистецтві [2; 28].

Митець розробив національний стиль, використовуючи елементи української народної творчості, які поєднував із сучасними художніми течіями. В. Кричевський є автором численних архітектурних об'єктів, зокрема будівлі Полтавського Земства (див. додаток Ж, рисунок Ж.2), яка стала зразком українського архітектурного модерну, а також оздоблення будівлі для М. Грушевського в Києві. Він також створював книжкові ілюстрації, оформляв інтер'єри та розробляв орнаменти з яких в подальшому створювали декоративні панно, що підкреслювали національний стиль [29].

Велике значення має і його внесок у розвиток українського текстильного мистецтва. Він працював над проєктами для майстерень килимів Ханенків і створював ескізи, натхнені народними мотивами [28; 29].

Художник В. Кричевський був одним із засновників Української академії мистецтв і залишив вагомий слід у формуванні української культурної спадщини. Багато років він збирав предмети української народної творчості, створивши одну з найбагатших колекцій, яка, на жаль, згоріла під час більшовицького обстрілу в 1918 році [28; 29].

Творчість В. Кричевського є багатогранною, охоплюючи різні види мистецтва, серед яких неодноразово згадувалось про архітектуру, живопис, графіку та орнаментальні композиції. Окрім того, митець був відомий як майстер книжкової графіки (див. додаток Ж, рисунок Ж.3), де його роботи поєднували традиційні українські мотиви з новітніми художніми течіями [29].

У галузі живопису В. Кричевський неодноразово звертався до теми національної ідентичності, зокрема, через створення ілюстрацій до книг, де він використовував традиційні українські орнаменти. Його робота як художника також включала розробку герба Української Народної Республіки та печатки (див. додаток Ж, рисунок Ж.4), що стало важливим етапом у формуванні національної символіки [30].

Зокрема, він розробив кредитний білет для Української народної республіки (див. додаток Ж, рисунок Ж.5), що є яскравим прикладом його роботи в сфері графічного дизайну та використання орнаментальних мотивів в офіційному мистецтві. Ці твори, що відображають не лише художні вподобання В. Кричевського, але й його прагнення втілити українську національну ідею в різних аспектах мистецької діяльності, значно вплинули на розвиток української графіки, архітектури та культури в цілому [30].

Митець В. Кричевський поєднував у своїй творчості мистецтво живопису та графіки з архітектурними проєктами, демонструючи глибоке розуміння національної спадщини і тенденцій модерну. Це дозволило йому створити унікальні роботи, що стали важливим етапом в історії українського

мистецтва, зокрема у галузі орнаментальної графіки. Його орнаменти не лише відображають красу і багатство українських народних традицій, а й закладають основи для розвитку новітніх напрямів в українському дизайні та графіці [2].

Сьогодні орнаменти В. Кричевського продовжують жити та впливати на сучасне мистецтво. Художник з Харкова О. Савчук спробував дати друге життя малим графічним формам – ескізам орнаментів, які В. Кричевський створював протягом усього свого життя. Завдяки сучасному переосмисленню цих ескізів, вони не лише зберігають свою автентичність, але й знаходять нові форми вираження в мистецтві [31].

Проект О. Савчука активно досліджує та популяризує творчість В. Кричевського, зокрема, його унікальні орнаментальні композиції, які здобули визнання завдяки своїй багатогранності та виразності. О. Савчук реалізує цей проєкт через видання альбому, що документує ці роботи, а також створення декоративних виробів, таких як панно на полотні та дерев'яні листівки, що дозволяють по-новому оцінити спадщину В. Кричевського. Його орнаменти, як на прикладі композицій 1920-х років та періоду еміграції, знаходять своє застосування у сучасному мистецтві, надаючи новий погляд на традиційні мотиви [31;32].

Як видно з орнаменту 1920 року (див. додаток И, рисунок И.1.а), три паралельні зигзаги не лише визначають діагональний рух композиції, але й формують «ніші» для рослинних елементів, що створюють органічну цілісність завдяки гармонійному поєднанню кольору. Ця робота, що відображає традиції народних килимів Полтавщини, є майстерно адаптованою у стилі «модерн». Тому важливо зазначити, як сучасні художники, такі як О. Савчук, переосмислюють творчість В. Кричевського, вносячи її в новітні форми і активно використовуючи ці орнаментальні мотиви [31;32].

Наступний етап у творчості В. Кричевського – пізні орнаментальні композиції, створені під час його перебування в еміграції в Венесуелі (див. додаток И, рисунок И.1.б), де орнаменти набувають яскравої колористики та

нового вираження. Орнамент 1951 року, як і попередній, відзначається яскравими кольорами, але тепер квіткові мотиви формуються в «ніші» на основі чотирьох паралельних зигзагів, що ще більше підсилюють динамічний характер композиції [31;32].

Ці роботи є важливими етапами у розвитку орнаментальної графіки В. Кричевського, а їхня спадщина живе й донині завдяки таким художникам, як О. Савчук, котрі переосмислюють і адаптують ці мотиви для сучасного мистецького контексту. Переходячи до орнаменту 1926 року (див. додаток И, рисунок И.1.в), ми бачимо ще одне втілення геометричних форм, де ламані лінії та трикутники взаємодіють з ромбами, створюючи унікальний візуальний ефект, що підкреслює динамічність і виразність композиції [31,32].

Одна з двох рідкісних орнаментальних композицій, що межує з ескізом натюрморту: ніжно-рожеві тюльпани, закомпоновані на чорному тлі (див. додаток И, рисунок И.1.г). Художник подає неоднакову форму пелюсток та різну кількість листочків, але загальний малюнок орнаменту та принцип його «росту» зрозумілий: квіти сплітаються в зустрічному діагональному русі. Чорне тло створює ефект підсвічування квітів та підкреслює відчуття їхньої беззахисності [31;32].

Ці роботи є не лише відновленням традицій, але й новим поглядом на орнаментальне мистецтво. Вони активно використовуються в сучасному мистецтві, пропонуючи нові можливості для інтеграції традиційних українських мотивів в сучасні інтер'єри та дизайни.

Відтворення орнаментів В. Кричевського О. Савчуком, стали ще одним важливим джерелом натхнення під час розроблення задуму в межах виконання кваліфікаційної роботи. Вони демонструють, як традиційні мотиви можуть отримувати нове життя в сучасному мистецтві, зберігаючи свою автентичність і водночас адаптуючись до нових художніх ідей.

Проте головним поштовхом для розроблення ескізу декоративного панно «Текстильні перспективи» стали два яскравих орнаменти, об'єднані назвою «Три виміри» (див. додаток Ж, рисунок Ж.6). Їхня унікальна

композиція та глибока символічність змусили замислитися над балансом між традицією та новаторством у власній творчій практиці. Вибір між цими двома орнаментами став ключовим моментом, адже саме вони найбільше вплинули на концепцію та визначили напрям творчої роботи [33].

Творча спадщина В. Кричевського заклала основи для українського розвитку декоративного мистецтва, зокрема в текстильній галузі, що й надалі знаходить своє відображення у сучасних роботах художників, які продовжують досліджувати та переосмислювати народні традиції в нових формах і техніках.

Тематика вишивки на сітці є надзвичайно цікавою, оскільки вона поєднує традиційні елементи української культури з сучасними художніми практиками. Ця техніка дозволяє зберігати національні орнаменти, які мають глибоке символічне значення, і водночас відтворювати їх у новому, сучасному контексті. Вишивка на сітці дає можливість створювати унікальні декоративні елементи, які не тільки вражають своєю естетикою, а й передають певні ідеї та настрої [3].

Ідея полягає в тому, що техніка вишивки на сітці є важливою для збереження української культурної спадщини. Вона дозволяє відтворювати орнаменти, які передавалися поколіннями, зберігаючи їхню автентичність. Сучасне застосування цієї техніки дає змогу поєднати традиційне мистецтво з актуальними формами декоративного вираження. Відтворення орнаментів, зокрема розроблених В. Кричевським, підтримує національний стиль і поширює ідеї українського модернізму, роблячи вишивку не лише художнім явищем, а й важливим елементом культурної ідентичності.

Назва творчої роботи «Текстильні перспективи» – відображає багатовимірність цього напрямку: збереження традиції, її переосмислення та подальший розвиток у сучасному мистецькому просторі. Поняття «перспективи» також символізує візуальні особливості сприйняття орнаменту, де з віддалення композиція виглядає більш чіткою та гармонійною. Це

демонструє як масштаб і простір впливають на сприйняття текстильного мистецтва, розкриваючи його глибину та складність.

Дослідження техніки вишивки на сітці показало її міцний зв'язок із традиційною українською культурою, а також відкриває нові можливості для адаптації народних мотивів у сучасний дизайн і мистецтво. Використання цієї техніки не лише зберігає національні орнаменти, але й сприяє їх інтеграції у сучасний художній простір.

Творча спадщина В. Кричевського стала ключовим джерелом натхнення для дослідження. Його орнаментальні композиції, що поєднують народні традиції та модерністські ідеї, надихають сучасних митців і дизайнерів. Деякі зразки його орнаментів були використані в кваліфікаційній роботі, що відображає прагнення зберегти національну ідентичність через текстильне мистецтво.

Творчий задум декоративного панно «Текстильні перспективи» підтверджує, що вишивка на сітці є не тільки способом художнього самовираження, а й засобом переосмислення традицій у новому контексті. Поняття перспективи має багаторівневе значення: воно відображає як особливості візуального сприйняття орнаменту, так і широкі перспективи розвитку цієї техніки в сучасному мистецтві.

Таким чином, обґрунтовано ідею та художньо-образний зміст теми декоративного панно «Текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці. Засвідчено актуальність вишивки на сітці як мистецького напрямку. Встановлено, що поєднання традиційної орнаментики з сучасними методами дає змогу зберігати культурну спадщину й одночасно відкривати нові шляхи її розвитку, перетворюючи народне мистецтво на важливу складову сучасного художнього процесу.

2.2 Характеристика матеріалів, інструментів та калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці

У процесі створення декоративного панно важливим етапом стало планування та добір матеріалів. Враховуючи техніку виконання – вишивка на сітці – основну увагу було зосереджено на міцності, зручності та естетичних можливостях кожного елемента.

Конструктивною основою композиції слугує рамка розміром 1×1 м (див. рисунок 2.1.1), яка забезпечує надійне закріплення сітки та створює міцну опору для виконання вишивки.

Всередину рами ще одним необхідним елементом стала металева сітка з розміром клітинок 1×1 см – саме вона стала «полотном» (див. рисунок 2.1.2), на якому було виконано імітацію вишивки.

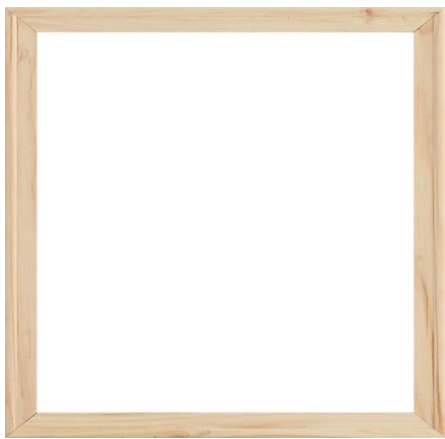

Рисунок 2.2.1 – Дерев'яна рама

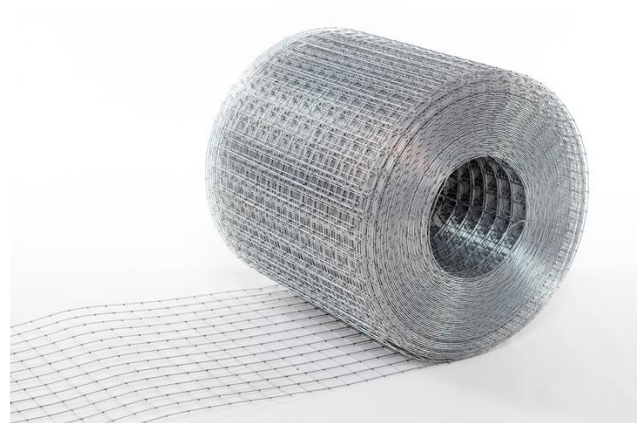

Рисунок 2.2.2 – Металева сітка

Штапики є додатковим засобом закріплення сітки (див. рисунок 2.2.3), завдяки якому підвищилась загальна надійність конструкції. Цвяхи використовувались для фіксування штапиків (див. рисунок 2.2.4).

Рисунок 2.2.3 – Штапики

Рисунок 2.2.4 – Цвяхи

Для імітації самої вишивки було обрано не звичайні вишивальні нитки типу муліне або акрилові, а велюрові нитки (див. рисунок 2.2.5), що належать до в'язальних і були підібрані відповідно до кольорового рішення ескізу. Вибір саме велюрових ниток став ключовою перевагою, адже їхня м'яка фактура, насичені кольори та здатність переливатися на світлі надали композиції візуальної глибини, а завдяки вдало підібраній кольоровій гамі орнамент виразно вирізняється на тлі сітки. Для закріплення рядів було обрано клей «Титан» (див. рисунок 2.2.6), перевагою якого є швидка фіксація, гелева консистенція, що майже не залишає видимих слідів. Завдяки цьому декоративність виробу повністю зберігається, а нитки надійно утримуються на місці після завершення кожного ряду.

Рисунок 2.2.5 – Велюрові нитки

Рисунок 2.2.6 – Клей Титан СМ

Для фарбування рами використовувалися акрилові фарби зеленого та чорного кольорів (див. рисунок 2.2.7).

Рисунок 2.2.7 – Акрилові фарби

Для початкового фіксування сітки було використано будівельний степлер (див. рисунок 2.2.8), що дозволило швидко й рівномірно закріпити матеріал на раму. Молоток – додатковий інструмент для монтажу штапиків (див. рис. 2.2.9).

Рисунок 2.2.8 – Будівельний степлер

Рисунок 2.2.9 – Молоток

Ще одним потрібним для роботи інструментом стають ножиці (див. рисунок 2.2.10), які використовувались для обрізання ниток. Оскільки замість традиційної вишивальної голки використовувалися в'язальні нитки, для виконання вишивки обрано гачок діаметром 5,5 мм (див. рисунок 2.2.11), який став зручним інструментом для переплітання ниток через металеві клітинки сітки. Через малий розмір клітинок здійснювати цей процес вручну незручно. Використання гачка забезпечило економію часу та охайність виконання роботи.

Для нанесення фарби на рамку застосовуються художні пензлі відповідного розміру та жорсткості (див. рисунок 2.2.12).

Рисунок 2.2.10 – Ножиці для ниток

Рисунок 2.2.11 – Гачок для плетіння

Рисунок 2.2.12 – Пензлі

У підсумку, обрані матеріали виявилися оптимальними саме для цього типу роботи – вони поєднують зручність у використанні та надійність. Саме завдяки вдало підібраним матеріалам вдалося реалізувати задум.

Виконано розрахунок вартості матеріалів, необхідних для створення декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці, який представлено у таблиці 2.2.13.

Таблиця 2.2.13 – Калькуляція витрат

№ з/п	Назва матеріалу	Ціна за одиницю, грн	Потрібна кількість	Вартість, грн
	1	2	3	4
1	Дерев'яна рамка 1x1 м.	320	1	320
2	Металева сітка 1x1 м.	202	1	202
3	Цвяхи 1,20	0,20	15	4,40
4	Штапіки	22,5	4	90
5	Велюрові нитки Dolce	125-100	15	1810
6	Металевий крючок з гумовою ручкою 5,5 мм.	39	1	39
7	Клей Титан	120	1	120
			Всього:	2 585,4

На основі придбаних матеріалів та інструментів була здійснена калькуляція витрат, згідно якої загальна сума склала 2 585,40 гривень.

Отже, було підбрано матеріали та інструменти для виготовлення декоративного панно «Текстильні перспективи», а також схарактеризовано їх. Основними матеріалами є велюрові нитки, металева сітка та рама, а основними інструментами, необхідними під час виготовлення роботи є гачок та ножиці. Проведено калькуляцію витрат щодо виконаного декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці та встановлено собівартість художнього твору.

2.3 Технологічна послідовність виготовлення декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці

Для створення декоративного панно «Текстильні перспективи» першочергово необхідно розробити ескіз майбутнього виробу. За основу обрано орнамент (див. рисунок 2.3.1 а), який перенесено в графічний редактор Adobe Illustrator (див. рисунок 2.3.1 б).

а – вибраний орнамент

б – графічний редактор Adobe
Illustrator

Рисунок 2.3.1 – Розроблення ескізу декоративного панно «Текстильні перспективи»

Перенесене зображення закріплюється на замочок (див. рисунок 2.3.2). Воно надійно фіксується, що запобігає його зсуванню та забезпечує зручність під час промальовування орнаменту. Над закріпленим зображенням створюється сітка з розміром 77x78 клітинок (див. рисунок 2.3.3). За допомогою інструмента «Піпетка» (див. рисунок 2.3.4) підбираються відповідні кольори безпосередньо з прикріпленого зображення.

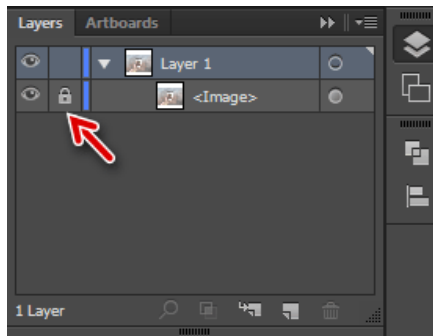
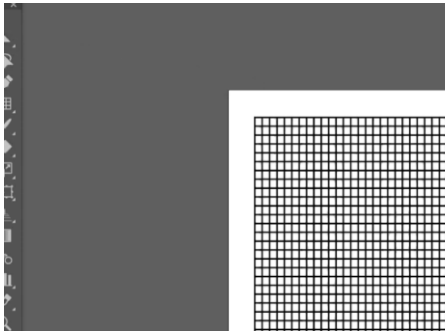
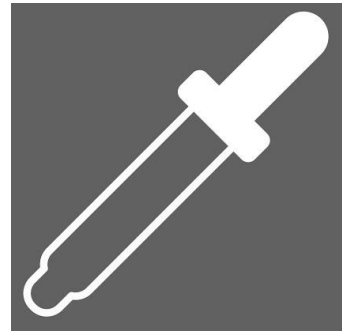

Рисунок 2.3.2 – Замочок

Рисунок 2.3.3. –
Створення сіткиРисунок 2.3.4. –
Піпетка

Після цього етапу виконується детальне промальовування одного фрагменту орнаменту (див. рисунок 2.3.5 а). Після завершення цього етапу створений фрагмент відзеркалюється по горизонталі та вертикалі (див. рисунок 2.3.5 б). Створюється цілісний симетричний ескіз (див. рисунок 2.3.5 в), за яким в подальшому виконується вишивання нитками.

а – фрагмент

б – відзеркалення

в – готовий
схематичний ескіз

Рисунок 2.3.5 – Поетапне створення схеми

Завершуючи роботу над ескізом, потрібно перейти до створення основи для вишивки. Для цього потрібна рама, розмір якої має становити 1×1 метр та відповідно металева сітка клітинки якої становлять 1×1 см. Будівельним степлером закріплюється металева сітка до самої рами. Для додаткової фіксації сітки застосовуються штапики, які прибиваються маленькими цвяхками. Відповідно виходить основа для вишивки (див. рисунок 2.3.6).

Створивши основу, потрібно розпочати сам процес вишивки. Для цього необхідні взяти велюрові нитки та металевий гачок. Згідно за ескізом обираються кольори. Першочергово вишиваються площини різних кольорів (див. рисунок 2.3.7).

Рисунок 2.3.6 – Основа для вишивки

Рисунок 2.3.7 – Заповнення площин різними кольорами

Після цього чорним кольором акуратно виконується контур кожного елемента орнаменту (див. рисунок 2.3.8), що чітко окреслює форму та структуру візерунка. Усі стібки при цьому виконуються у техніці косого хрестика, аналогічно до класичної вишивки. Під час роботи необхідно стежити за напрямом прокладання хрестиків, яким має бути однаковим у всьому декоративному панно.

Рисунок 2.3.8 – Вишивання контуру одного з елементів орнаменту

Відповідно за таким принципом виконуються усі частини декоративного панно (див. рисунок 2.3.9).

Рисунок 2.3.9 – Процес виконання

Завершальним етапом стало фарбування рамки (див. рисунок 2.3.10), яке виконувалося за допомогою пензлів різного розміру, що дозволило акуратно опрацювати як великі площини, так і дрібні деталі. Для створення насиченого, глибокого тону використовувалися акрилові фарби, шляхом змішування смарагдового та чорного кольорів. Таким чином, робота завершена та

повністю готова до презентації (див. рисунок 2.3.11). Розмір виготовленого декоративного панно становить 100x100 см.

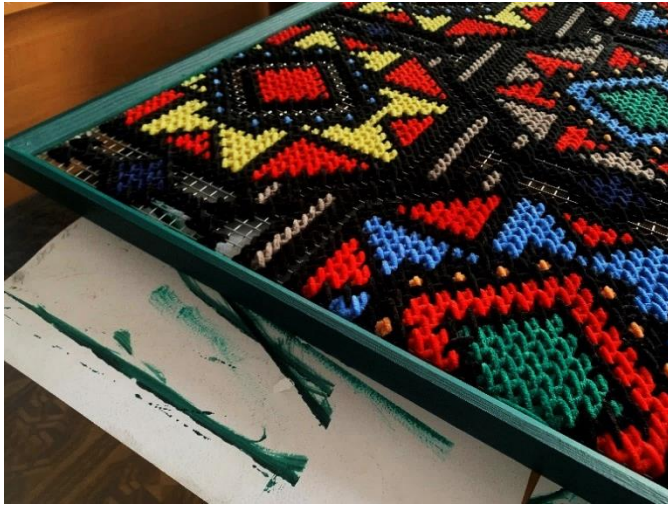

Рисунок 2.3.10 – Фарбування рамки

Рисунок 2.3.11 – Завершене панно

Отже, декоративне панно «Текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці було виконане на основі чітко розробленого ескізу розмірами 100x100 см. Завдяки використанню металевої сітки вдалося точно відтворити геометрію орнаменту, а використання техніки вишивки косим хрестиком забезпечило візуальну виразність орнаменту, чіткість форм і багатство кольорових рішень. Послідовне виконання всіх етапів – від цифрової обробки зображення до ручного вишивання – дало змогу створити цілісне декоративне панно з вираженою композицією та глибоким символічним наповненням.

2.4 Композиційна характеристика та естетична оцінка декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці

Гармонійною композицією вважають таку, у якій жоден елемент не можна ані додати, ані вилучити без порушення її цілісності та злагодженої

взаємодії частин. Виріб повинен мати завершений та цілісний вигляд, що свідчить про продуману й досконалу композиційну структуру. Тому при створенні виробу як художнього об'єкта важливо заздалегідь врахувати взаємозв'язок між формою і змістом, його функціональним призначенням, контекстом використання, а також гармонійно поєднати художній задум із конструктивними та декоративними елементами [34].

Кожен мистецький твір бере початок із задуму – ідеї, яка згодом набуває конкретної форми. Виріб може мати як практичне, так і декоративне призначення, або ж поєднувати обидві функції одночасно. Саме тому першим кроком у процесі створення є визначення майбутнього призначення виробу та сфери його застосування [34].

У декоративно-прикладному мистецтві діють свої унікальні композиційні принципи, які формують певну систему з чіткою структурною підпорядкованістю:

- загальнохудожні закони композиції, серед яких виділяють закон цілісності, традиції та тектоніки;
- композиційні закономірності й засоби виразності, що забезпечують цілісність внутрішньої структури виробу: це визначення композиційного центру, симетрія або асиметрія, статика чи динаміка, а також пропорційність – тобто співвідношення окремих елементів між собою або з виробом у цілому;
- семантичні елементи, що несуть символічне навантаження (наприклад, коло, квадрат, хрест, а також стилізовані квіткові мотиви у вигляді чотири-, шести- чи восьмипелюсткових зірок) [34].

Декоративне панно «Текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці можна вважати новаторським із елементами традиційної української орнаментики та вишивки хрестиком.

Декоративне панно «Текстильні перспективи», виконане у техніці вишивки на сітці за орнаментальним ескізом, є прикладом гармонійної композиційної побудови, що базується на основних законах декоративного мистецтва. Однією з особливостей виконання є саме прозора сітка, на якій

виконується вишивка. Форма елементів – ромби, квадрати, трикутники, восьмипроменеві зірки – створює чітку геометричну структуру виробу. Завдяки такій організації форма панно має врівноважений, стійкий характер.

Композиція побудована за принципом осьової симетрії, що створює відчуття статичності, врівноваженості та завершеності.

У структурі орнаменту виразно простежується метричний і ритмічний ряд: однакові за формою елементи чергуються з однаковими інтервалами, формуючи гармонійно побудований орнамент [34]. Регулярний ритм орнаменту сприяє зоровій впорядкованості композиції, проте у композиції сприймається простір саме завдяки металевій сітці, адже в декоративному панно «Текстильні перспективи» не всі її клітинки заповнені нитками.

Незважаючи на те, що декоративне панно «Текстильні перспективи» побудована на основі орнаментального повтору, в ній чітко простежується композиційний центр. Його роль виконує повна восьмипроменева зірка, яка виділяється не лише центральним розташуванням, а й кольоровим рішенням, що відрізняє її від інших елементів. Саме ця зірка зображена повністю, тоді як решта повторюваних форм представлена лише частково (у вигляді половинок або фрагментів), що акцентує її як головний елемент композиції.

Орнамент має динамічний характер – завдяки чергуванню елементів і кольорів у ньому відчутний візуальний рух, що пожвавлює композицію [34].

Важливим засобом виразності є використання контрастів. Колірний контраст досягається завдяки поєднанню теплих (червоний, жовтий, оранжевий) і холодних (синій, блакитний, зелений) відтінків. Окрему роль відіграє чорний колір, який використовується для створення контуру елементів орнаменту – саме він підкреслює форму та посилює загальну виразність композиції [34].

Декоративні мотиви в орнаментах української вишивки нерідко мають глибоке символічне значення, що формувалося століттями. Одним із ключових елементів є ромб – архаїчний знак, який у традиційній культурі уособлює родючість, жіноче начало та гармонію. Його форма базується на

поєднанні двох трикутників, що символізують об'єднання чоловічого й жіночого начал – як умову творення нового життя [35].

У прадавньому світогляді українців особливу роль у цьому символі відіграє жінка: три кути ромба, за народними уявленнями, «тримає» саме вона, як три кути оселі, тоді як четвертий належить чоловікові. Така побудова уособлює цілісність, стабільність родинного простору й взаємодію сил [35].

Ромб також асоціюється з землеробською символікою. У Трипільській культурі він відомий як «квадрат поля» або образ борони – знаряддя, що готує землю до засіву. Якщо в центр ромба вписано крапку, це означає вже засіяне поле, тобто – родючість, достаток, добробут [35].

Особливого значення ромб набував у контексті обрядового одягу. У весільних вишивках його зображали з гачками або у формі «жаби» – як символ небесної вологи, народження й життєдайної сили. Такий узор виконував роль сильного оберега: весільний одяг із ромбами наречена носила до народження дитини, що мало захищати її та майбутнє потомство [35].

Центром композиції декоративного панно «Текстильні перспективи» виступає восьмипроменева зірка. Вона часто зустрічається в українських вишивках та на козацьких прапорах, який має глибоке історичне та духовне значення. Цю зірку називають Алатир, і вона є одним із найдавніших знаків, що належать до індоєвропейської культурної спадщини. Алатир уособлює могутність і невмирущість плодючої творчої сили життя, а також має безліч трактувань серед різних народів, таких як германці, балти, уральці, мокші, фіни та мадяри [36].

Згідно з народними легендами, Алатир – це священний «живий камінь», що знаходиться в Вирії (раю), на якому росте Дерево Роду (Життя). Це дерево є джерелом життя, з якого виходять і в який сходяться всі дороги. У глибокій міфології українців, Алатир втілює єдність зі Всевишнім, зберігаючи зв'язок між людиною та Богом. Уважно досліджуючи цей символ, мистецтвознавці, такі як Валерій Войтович, зазначають, що Алатир уособлює вищу духовну

силу, яка допомагає зберегти життєву енергію та забезпечує гармонію між світом людей і світом божественних сил [36].

Ще одна цікава інтерпретація символу Алатир виходить із теорії В. Гнатюка, згідно з якою камінь Алатир є місцем, де «живе» божественний вогонь, котрий запалює нове життя. Вогонь Сварога, розташований на камені, символізує Родове Вогнище, яке є джерелом усієї життєвої сили та благословення для людства. Це символ не тільки духовної присутності божеств, а й їхнього впливу на земне життя [36].

Особливо значущим є те, що цей знак використовувався й в козацькому середовищі. Козаки вважали Алатир важливим оберегом і символом своєї віри та боротьби за свободу. Він не лише оберігав воїнів, але й уособлював силу та здатність до відновлення після труднощів. Відображення цієї зірки на прапорах і шкірі характерників підтверджує, що цей знак був важливою частиною духовної культури та світогляду українського народу [36].

Згідно з релігійною міфологією, Алатир є втіленням Всесвіту, символізуючи безкінечну силу та нескінченність життя. Це був і залишається найсвятіший із символів, що об'єднує людей з божественним світом, нагадуючи про необхідність вдячності та зв'язку з божественними силами [36].

У декоративному панно «Текстильні перспективи» квадрат є одним із ключових елементів геометричної побудови орнаменту. В українській орнаментиці квадрат належить до найдавніших геометричних символів і займає важливе місце у декоративному мистецтві. Його символіка багатозначна: квадрат уособлює стабільність, гармонію, родючість і захист. Завдяки числу чотири, яке асоціюється зі сторонами світу, порами року та частинами доби, ця форма ототожнюється з впорядкованим і захищеним простором. Перехрещений квадрат, зокрема, уособлював силу землі й виконував оберегову функцію [37].

Ще одним елементом традиційної символіки став трикутник. Він об'єднує три світи: земний, підземний та небесний. Також цю геометричну

фігуру часто тлумачать як уособлення трьох стихій – вогню, води та повітря. У християнському розумінні трикутник символізує Святу Трійцю. Деякі дослідники також вбачають у ньому риси тризуба, що надає підстав вважати трикутник характерним і глибоко українським візерунком [37].

Також, в декоративному панно «Текстильні перспективи» мають глибоке символічне значення кольори. В орнаменті можна помітити використання кольорів як теплих відтінків (червоний, жовтий, оранжевий), так і холодних (синій, блакитний, зелений). В композиції особливе значення відіграє саме чорний колір, він підкреслює елементи в орнаменті та надає їм більшої виразності [35; 37–38].

Зокрема, червоний колір, символізує пристрасть, любов і життя. Він не лише додає композиції емоційної глибини, але й має захисне значення, адже наші предки вірили, що червоний здатен відганяти злих духів і захищати від хвороб [35; 37–38].

У декоративному панно «Текстильні перспективи» також присутній жовтий колір, який асоціюється із золотом – символом багатства та добробуту. Цей колір був популярний серед заможних людей, адже він втілював високий статус. Крім того, жовтий часто асоціювали з мудрістю та знаннями. Шамани й жерці обирали жовтий одяг, аби виділитися серед інших та підкреслити свою особливу роль у суспільстві [35; 37–38].

Оранжевий колір зустрічається лише в невеликих елементах, приносить в композицію теплоту і емоційну насиченість. Цей колір, поєднуючи силу жовтого та червоного, додає образу енергії та життєвої сили [39].

Синій колір, у свою чергу, асоціюється з безмежним небом і водою, які символізують вічність та безмежність. У багатьох культурах синій колір також вважався символом чоловічої сили і відваги. Блакитний колір вишивки вважається символом умиротворення, спокою, мудрості та віри. Його ніжність і легкість надають образу гармонії і розслабленості. Блакитні візерунки на вишиванці підкреслюють духовну глибину та позитивну енергетику [35; 37–38].

Зелений колір символізує весну, відродження та зростання, а також асоціюється зі здоров'ям і силою. Зелений колір дарує надію на краще майбутнє і в деяких регіонах України асоціювався з молодістю, енергією та розквітом [38].

Чорний колір символізує таємниці космосу, невідоме і загадкове. Чорний орнамент на вишиванці вважався сильним оберегом від злого ока і псування. У деяких культурах чорний колір також асоціюється з мудрістю та досвідом [13].

Таким чином, проведено композиційну характеристику та естетичну оцінку декоративного панно «Текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці й встановлено, що художній твір має гармонійну композиційну побудову та глибокий символічний зміст. Також було розроблено проєкт постера декоративного панно, представлений у Додатку М.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було детально проаналізовано особливості техніки вишивки на сітці як підвиду декоративного мистецтва, що гармонійно поєднує в собі естетику прозорості матеріалу та витонченість традиційних технік. У контексті дослідження особливу увагу приділено традиційним способам виконання вишивки, зокрема техніці гладі, хрестика, а також маловідомій, але переосмисленій у культурному плані брокарівській вишивці. Звернення до цих технік дало змогу простежити їх історичний розвиток та регіональні особливості, глибше осмислити роль народного орнаменту, колористичних рішень та композиційних принципів у сучасному декоративному мистецтві. У межах дослідження також було розкрито потенціал цих технік як джерела натхнення для творчого переосмислення.

У ході виконання кваліфікаційної роботи були реалізовані всі поставлені завдання, що дозволило комплексно розкрити художньо-образний зміст теми декоративного панно «Текстильні перспективи», виконаного в техніці вишивки на металевій сітці.

Досліджено історію розвитку української вишивки, проаналізовано етапи поширення української вишивки, починаючи з періоду Київської Русі, коли вишивка почала закріплюватися як важлива форма художнього вираження. Згодом у різних регіонах України сформувалися локальні вишивальні традиції, що відрізнялися як кольоровою гамою, так і техніками виконання. Кожен регіон України мав свої характерні особливості, зокрема й у техніках для вишивання, серед яких були «лиштва», «низь», «занизування», «набирування» та інші, що разом створюють багатий і різноманітний культурний ландшафт української вишивки. Детальніше окреслено етапи поширення техніки вишивки хрестика, вплив друкованих орнаментів на традиційне декоративне мистецтво, що уможливило поступову трансформацію вишивальних стилів. Особливу увагу присвячено явищу так

званої «брокарівської» вишивки як культурному феномену, що мав значний вплив на формування народного естетичного середовища у ХІХ–ХХ століттях.

Проаналізовано художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці вишивки на сітці. Встановлено, що технологічні особливості включають використання прозорої основи, принцип переплетення ниток за схемою та особливості побудови орнаменту у форматі «косоного хрестика». Художні особливості виконання творів у техніці вишивки на сітці передбачають характеристику орнаментальних мотивів та колірного рішення.

Обґрунтовано ідею та художньо-образний зміст теми декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці. З'ясовано, що у панно поєднано традиційні орнаментальні мотиви з авторським переосмисленням і сучасним композиційним вирішенням. Ключовим джерелом натхнення під час виконання художнього твору стала творчість українського художника, яскравого представника модернізму В. Кричевського.

Було підібрано необхідні витратні матеріали та інструменти для виготовлення декоративного панно та схарактеризовано їх. Здійснено калькуляцію витрат на виготовлення виробу та встановлено його собівартість у розмірі 2 585,4 гривень.

Описано технологічну послідовність виконання декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці – від розроблення ескізу у графічному редакторі до формування композиції на натягнутій сітці. Роботу виготовлено вручну із дотриманням технічних та естетичних вимог.

Здійснено характеристику композиційних особливостей декоративного панно «Текстильні перспективи» у техніці вишивки на сітці, а також надано йому естетичну оцінку з урахуванням символіки, колористики, ритміки та цілісного художнього вирішення. Для фінального представлення виконаної роботи широкій аудиторії створено проєкт постера, який ілюструє концепцію та етапи виконання декоративного панно.

Отже, усі завдання, поставлені на початку дипломного проєктування, виконані, мета досягнута.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1 Український модернізм як стильова домінанта культури ХХ століття [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://surl.li/moirdi> (дата звернення: 10.06.2025).
- 2 Берянич М. О. Особливості орнаментальних мотивів Василя Кричевського // М. О. Берянич / Х Міжнародна науково-практична конференція «Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку» матеріали доп. / ред. Кол.: О. В. Чепелюк, О. В. Колосніченко [та ін.]. – Хмельницький : ХНТУ, 2024. – С. 35–37.
- 3 Берянич М. О. Поєднання традицій і сучасності в техніці вишивки на сітці // М. О. Берянич / Наукова студентська конференція секції кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва: матеріали доп. / ред. кол.: І. В. Андрощук, І. П. Андрощук [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2025. – С. 54–55.
- 4 Кара-Васильєва Т. В., Заволокіна, А. О. Українська народна вишивка / Т. В. Кара-Васильєва, А. О. Заволокіна. – Київ: Либідь, 1996. – С. 5–8.; 49–54.
- 5 Вишивка на Поділлі, техніка «низь». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://salo.li/C00c1fd> (дата звернення 09.06.2025).
- 6 Вишивка на Київщині, техніка «набірування» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://i.ytimg.com/vi/Udl2fmSkPxE/maxresdefault.jpg> (дата звернення 09.06.2025).
- 7 Вишивка на Волині, техніка «занизування» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://salo.li/41a3B5C> (дата звернення 09.06.2025).
- 8 Вишивка на Полтавщині, техніка «лиштва». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://salo.li/E98f426> (дата звернення 09.06.2025).
- 9 Білоус Л. Що таке брокарівська вишивка / Л. Білоус // Ред. Журн. «Народне мистецтво». – 2008 – С. 22–25.

- 10 Схеми вишивки, що додавалися як подарунок до мила «Брокар». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://salو.li/1b5b525> (дата звернення 09.06.2025).
- 11 Федір Кричевський. «Веселі доярки». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://salو.li/7766F30> (дата звернення 09.06.2025).
- 12 Олександр Мурашко. «Селянська родина», 1914. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://salو.li/4E00868> (дата звернення 09.06.2025).
- 13 Краса українських жінок як джерело натхнення для художників. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://panigonorova.blogspot.com/p/1.html> (дата звернення 09.06.2025).
- 14 Іван Дряпаченко. «Дівчина-українка». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://salو.li/661841C> (дата звернення 09.06.2025).
- 15 Декоративно-ужиткове мистецтво України // Велика українська енциклопедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://salو.li/8cC108B> (дата звернення 14.05.2025).
- 16 Кравець В.І. Творчий проєкт на тему: Вишивка болгарський хрест [Електронний ресурс] // На Урок. – Режим доступу: <https://salو.li/AA7d76B> (дата звернення: 11.06.2025).
- 17 Схеми виконання болгарського хрестика [Електронний ресурс] // На Урок – Режим доступу: <https://salو.li/9B18532> (дата звернення: 11.06.2025).
- 18 Вишивання гладдю [Електронний ресурс] // НОВІТЕРА. – Режим доступу: <https://salو.li/242F6a6> (дата звернення: 11.06.2025).
- 19 Сидоренко В. К., Мачача Т. С., Павх С. П. Трудове навчання (для дівчат). 6 клас. § 17. Вільна гладь [Електронний ресурс] // НОВІТЕРА. – Режим доступу: <https://salو.li/04a9471> (дата звернення: 11.06.2025).
- 20 Нитки долі та війна: у столичному музеї показують авторські текстильні панно [Електронний ресурс] // Вечірній Київ. – 7 квітня 2024. – Режим доступу: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/96976/> (дата звернення: 03.03.2025).

21 Івахів І. Вишивка на пластиковій сітці. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://irynaivakhiv.blogspot.com/2017/07/blog-post_12.html (дата звернення 03.03.2025).

22 Frizzell, P. Reimagining the Cross Stitch [Електронний ресурс] // FanningSparks. – Режим доступу: <https://fanningsparks.com/reimagining-the-cross-stitch/> (дата звернення: 03.03.2025).

23 Anartxu [Електронний ресурс] // Arquicostura Studio. – Режим доступу: <https://arquicostura.com/anartxu/> (дата звернення: 04.03.2025).

24 Carwardine, L. Cross-Stitch Installation [Електронний ресурс] // Cargo Collective. – Режим доступу: <https://salol.li/91d6E36> (дата звернення: 07.03.2025).

25 Miss Cross Stitch [Електронний ресурс] // MissCrossStitch.wordpress.com. – Режим доступу: <https://misscrossstitch.wordpress.com/> (дата звернення: 07.03.2025).

26 Дженсен М. Х. «I wish I were a mermaid» [Електронний ресурс] // Maren H. Jensen. – Режим доступу: <https://www.marenhjensen.com/textile-art#/iwishiwereamermaid/> (дата звернення: 12.03.2025).

27 Cocktaildecor. Фотозона в українському стилі [Електронний ресурс] // Cocktaildecor. – Режим доступу: <https://cocktaildecor.com.ua/fotozona-v-ukrainskomu-styli> (дата звернення: 15.03.2025).

28 Український інститут національної пам'яті. 12 січня 1873 року народився Василь Кричевський, художник [Електронний ресурс] // Український інститут національної пам'яті. – Режим доступу: <https://salol.li/128fB89> (дата звернення: 03.03.2025).

29 Ukraïner. Василь Кричевський. Український модерн [Електронний ресурс] // Ukraïner. – Режим доступу: <https://www.ukraïner.net/vasyl-krychevskyy/> (дата звернення: 03.03.2025).

30 Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. Василь Григорович Кричевський [Електронний ресурс] // ЦДАМЛМ України. – Режим доступу: <https://salol.li/4a3cA19> (дата звернення: 04.03.2025).

31 Савчук О. Дерев'яна листівка № 018b [Електронний ресурс] // Видавець Олександр Савчук. – Режим доступу: <https://savchook.com/books/der-ev-yana-lystivka-br-018b/> (дата звернення: 04.03.2025).

32 Виставка та презентація альбому орнаментів Василя Кричевського [Електронний ресурс] // Facebook. – Режим доступу: <https://salol.i/cd52A94> (дата звернення: 04.03.2025).

33 Українка. Три виміри Василя Кричевського [Електронний ресурс] // Ukrainska.org.ua. – Режим доступу: <http://ukrainka.org.ua/node/5869> (дата звернення: 03.03.2025).

34 Кваліфікаційна робота : методичні рекомендації для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» / уклад.: Л. А. Корницька. – Хмельницький, 2024. – 35 с.

35 Значення української вишивки: символіка та традиції [Електронний ресурс] // Kram.kr.ua. – Режим доступу: <https://salol.i/ec8f311> (дата звернення 19.05.2025).

36 Алатир – таємниця козацької зірки [Електронний ресурс] // Bastion. – Режим доступу: <https://salol.i/67E9b13> (дата звернення 23.05.2025).

37 Купити вишиванку: знаки і символи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vyshyvanka.net/blog/kupit-vyshyvanku-znaky-i-symvoly> (дата звернення 25.05.2025).

38 Що означають кольори на вишиванці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://salol.i/1D58564> (дата звернення 27.05.2025).

39 Оранжева психологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://alternatyva.clinic/oranzheva-psyhologiya/> (дата звернення 28.05.2025).

ДОДАТОК А
(довідковий)

ЗРАЗКИ ВИШИВОК РІЗНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

а – Вишивка Поділля, виконана в
техніці «низь»

б – Вишивка Київщини, виконана в
техніці «набірування»

в – Волинська вишивка, виконана
в техніці «занизування»

г – Вишивка Полтавщини, виконана в
техніці «лиштва»

Рисунок А.1 – Різноманіття вишивальних технік в українських регіонах

ДОДАТОК Б
(довідковий)

БРОКАРІВСЬКА ВИШИВКА

Рисунок Б.1 – Премія до гліцеринового мила

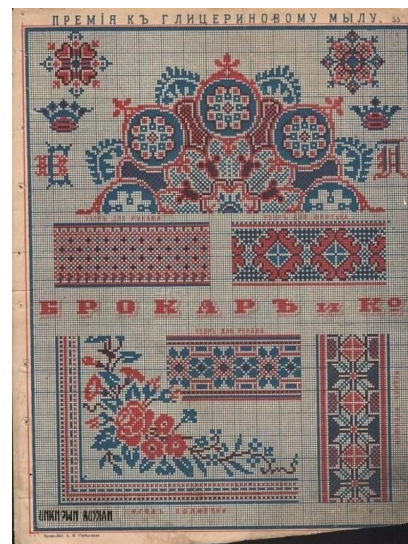

Рисунок Б.2 – Премія до гліцеринового мила

ДОДАТОК В
(довідковий)

БРОКАРІВСЬКА ВИШИВКА НА РОБОТАХ ХУДОЖНИКІВ

а – Ф. Кричевський «Веселі доярки»,
1937

б – О. Мурашко «Селянська
родина», 1914

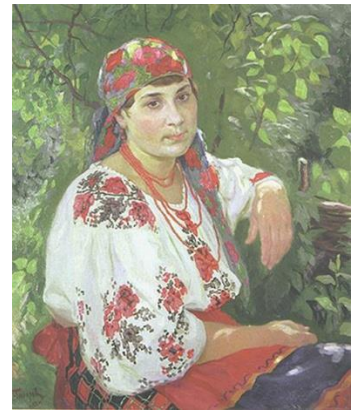
Рисунок В.1 – Зображення брокарівської вишивки на картинах

а – М. Козик «Дівчина з
лампіоном»

б – І. Дряпаченко
«Параска в святковий
день», 1914

в – С. Прохоров
(«Українка», 1925)

Рисунок В.2 – Зображення брокарівської вишивки на картинах

ДОДАТОК Г
(довідковий)

СХЕМИ ВИШИВКИ ХРЕСТИКОМ ТА ГЛАДЮ

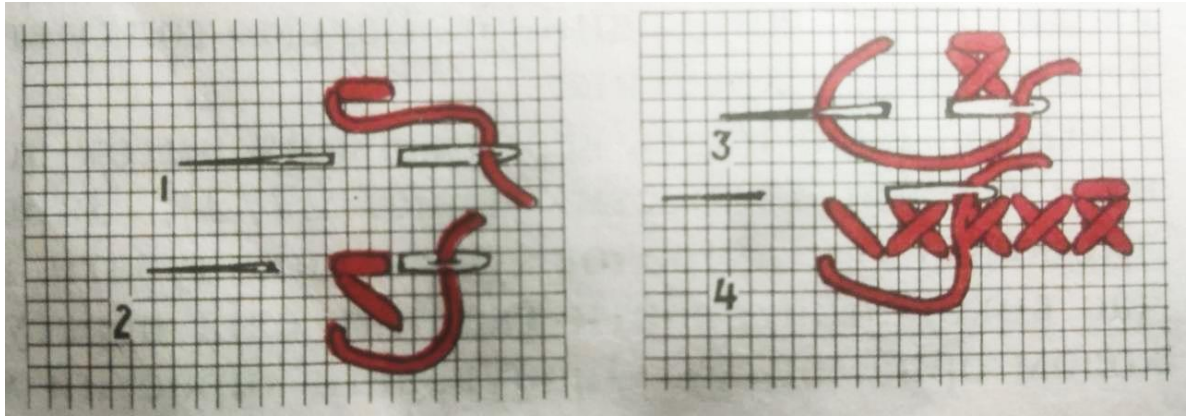

Рисунок Г.1 – Простий хрестик

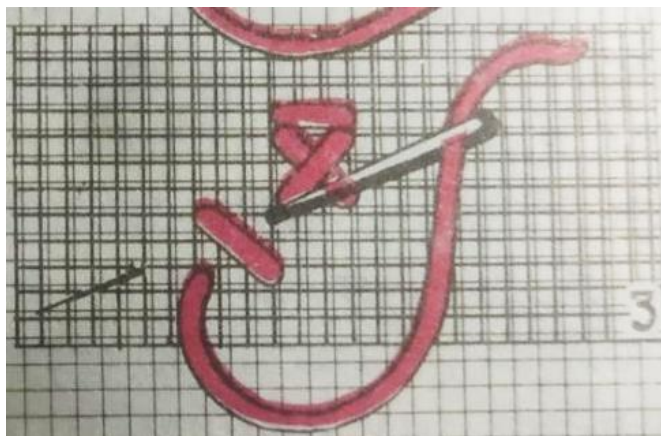
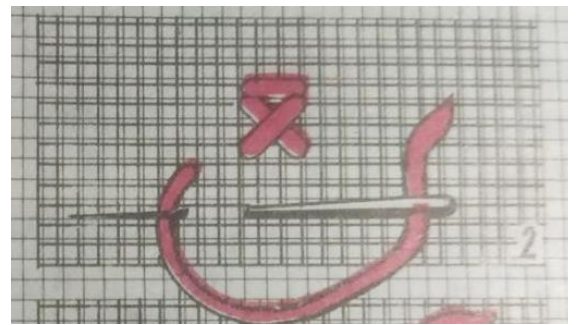
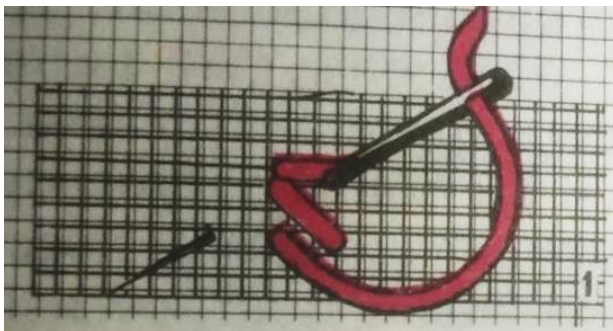

Рисунок Г.2 – Потрійний хрестик

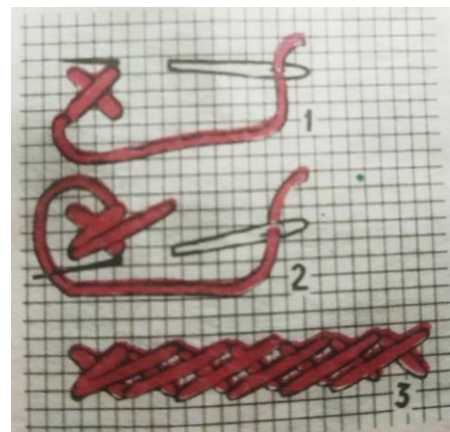

Рисунок Г.3 – Ретязь

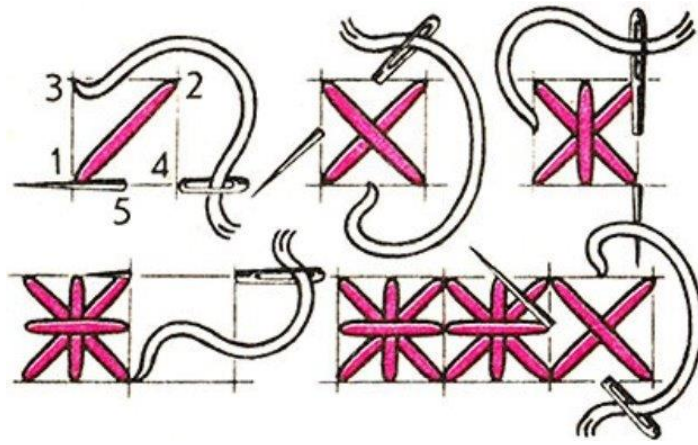
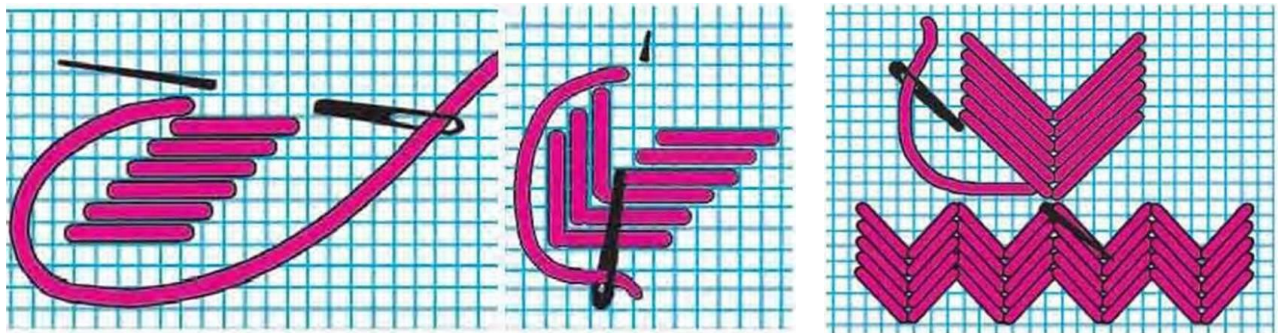

Рисунок Г.4 – Болгарський хрестик

а – Пряма лічильна гладь

б – коса лічильна гладь

Рисунок Г.5 – приклади видів лічильної гладі

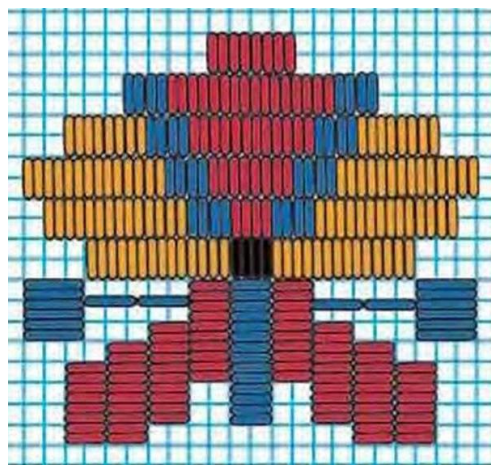

Рисунок Г.6 – приклади видів лічильної гладі

ДОДАТОК Д
(довідковий)

РОБОТИ ЮЛІЇ ПЕТРЕНКО В ТЕХНІЦІ ТЕКСТИЛЬНОЇ ПЛАСТИКИ

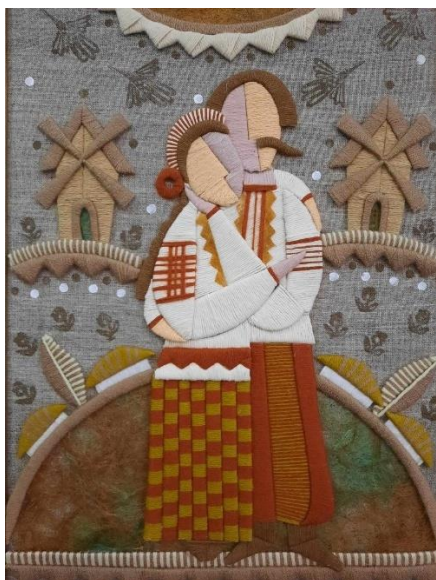

Рисунок Д.1 – Авторські текстильні панно Юлії Петренко

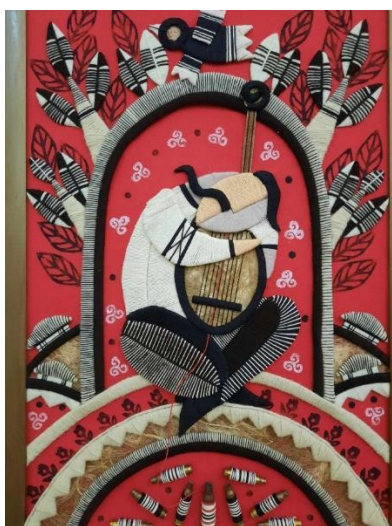

Рисунок Д.2 – «Козак Мамай»

ДОДАТОК Е
(довідковий)

**ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКИ ВИШИВКИ НА СІТЦІ В СУЧАСНОМУ
МИСТЕЦТВІ**

Рисунок Е.1 – Робота І. Івахів виконана технікою вишивки на сітці

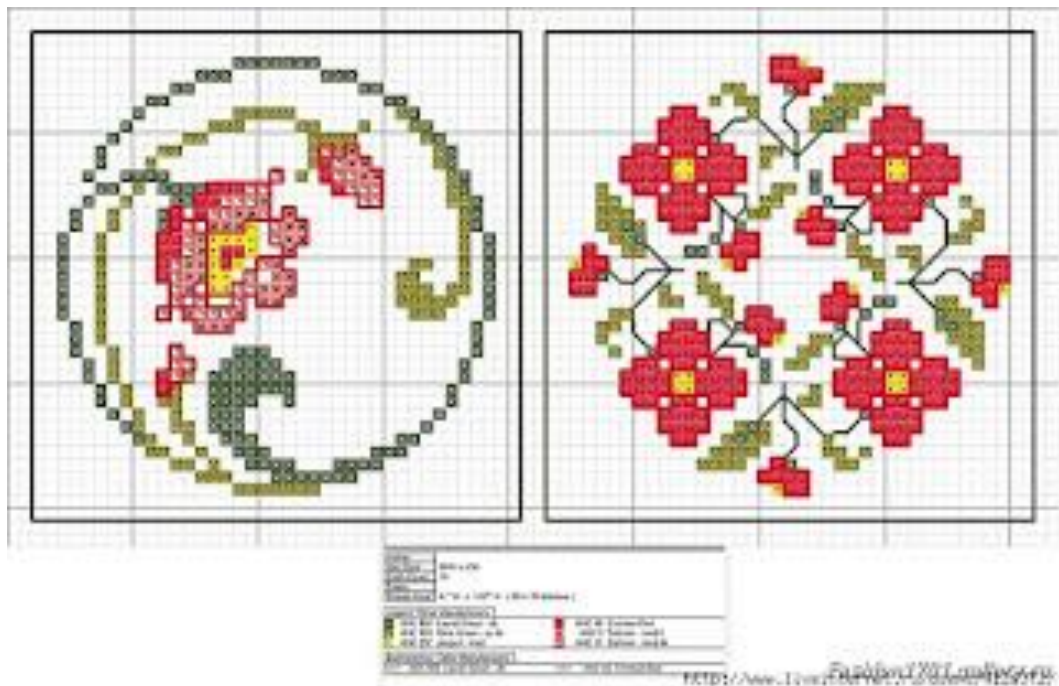

Рисунок Е.2 – Розроблена схема декоративного панно І. Івахів.

Рисунок Е.3 – Ювелірний офлайн-магазин, виконаний іспанською художницею Р. Родріго, технікою вишивки на сітці

Рисунок Е.4 – Вуличне мистецтво Р. Родріго

Рисунок Е.5 – декоративна інсталяція в ресторані Patria, розроблена Biography Design у співпраці з канадською дизайнеркою Л. Карвардайн

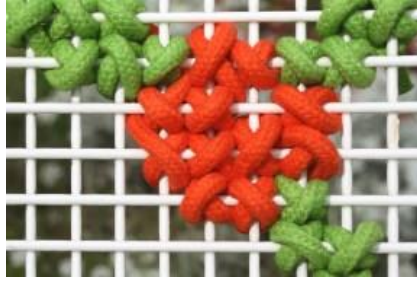

Рисунок Е.6 – Вулична вишивка, створена німецькою художницею Miss Cross Stitch

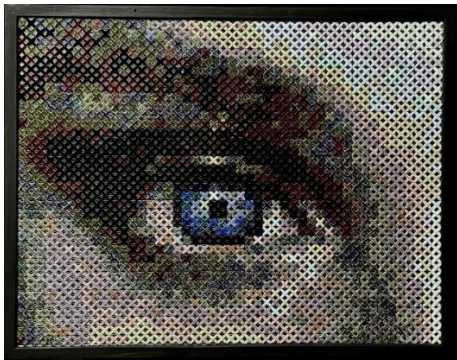

Рисунок Е.7 – Робота Марен Хенсен «I Wish I Were a Mermaid»

Рисунок Е.8 – Фотозони в техніці вишивки на сітці

ДОДАТОК Ж
(довідковий)

ВАСИЛЬ КРИЧЕВСЬКИЙ ТА ЙОГО ТВОРЧІСТЬ

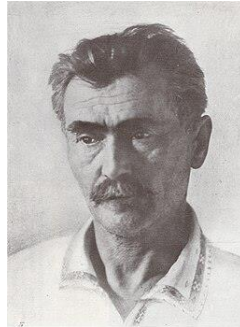

Рисунок Ж.1 – Василь Кричевський

Рисунок Ж.2 – Будинок Полтавського губерньського земства

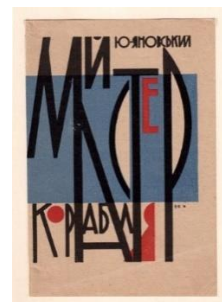
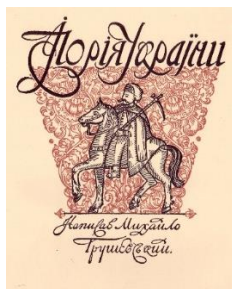

Рисунок Ж.3 – Книжкова графіка В. Кричевського

Малий державний герб
УНР В. Кричевського

Великий державний
герб УНР за проектом
В. Кричевського. 1918

Велика державна печатка
УНР В. Кричевського.
1918

Рисунок Ж.4 – Розробка герба Української Народної Республіки та печатки

Державний кредитовий білет УНР В.
Кричевського. 1918. Лицева сторона.

Державний кредитовий білет УНР за
проектом Кричевського. 1918.
Зворотна сторона.

Рисунок Ж.5 – Кредитові білети для Української народної республіки
розроблений В. Кричевським

Рисунок Ж.6 – Три виміри В. Кричевського

ДОДАТОК И
(довідковий)

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ОЛЕКСАНДРОМ САВЧУКОМ ТВОРЧІСТІ
ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО

а

б

в

г

Рисунок И.1 – Орнаментальні композиції Василя Кричевського в інтерпретації Олександра Савчука

ДОДАТОК К
(обов'язковий)

ЕСКІЗ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО

Рисунок К.1 – Ескіз

ДОДАТОК Л
(обов'язковий)

**ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО «ТЕКСТИЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ»
В ТЕХНІЦІ ВИШИВКИ НА СІТЦІ**

Рисунок Л.1 – Виготовлене декоративне панно «Текстильні перспективи» в техніці вишивки на сітці

ДОДАТОК М (обов'язковий)

ПРОЄКТ ПОСТЕРА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРСЬКОГО РІВНЯ
Декоративне панно «Текстильні перспективи»
в техніці вишивки на сітці

ДЖЕРЕЛА НАТХНЕННЯ

Декоративна інсталяція в ресторані Ritzla, розроблена Biography Design у співпраці з хаванським дизайнером Л. Каррерайт

Візуальний офіс-магазин, виконаний іспанським художником Р. Родіго

Вуличні виставки, створена німецькою художницею Miss Cross Stitch

Фотооспи в темній вишивці на сітці

ПОШУК ТВОРЧОЇ ІДЕЇ

Три килими В. Кричевського

О. Сметка

Стороння вишивка

Стороння вишивка

Готівка вишивка

ФОТО ГОТОВОЇ РОБОТИ

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ

ЗДОБУВАЧКА:

ст. гр. ДМ-3с-22-1 Марія БЕРЯНИЧ
ОШП «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво»

КЕРІВНИК:

Олена САМБОРСЬКА
канд. пед. наук, доц. кафедри
технологічної та професійної освіти
і декоративного мистецтва.

АНОТАЦІЯ:

Кваліфікаційна робота виконана з урахуванням особливостей обраної техніки вишивки на сітці та використаних матеріалів. Ідея полягає в тому, що техніка вишивки на сітці є важливою для збереження української культурної спадщини. Вона дозволяє відтворювати орнаменти, які передавалися поколіннями, зберігаючи їхню автентичність.

Рисунок М.1 – Проєкт постера